

KAPITEL 6

OM AT SIGE JA TIL "LOS NORTE AMERICANOS"

Hvad får et ungt menneske til at udvandre, eller rettere flygte, fra et af de tryggeste lande i verden? I mit tilfælde tror jeg nok mest, det må forklares med noget i mig selv, for jeg mindes ikke, at der var nogle ydre mål, jeg længtes efter. Men én begivenhed gjorde nok en forskel. I 1967 var Kristens mor kommet på besøg hos os i København. Hun var meget taknemmelig for, at jeg havde taget hendes "bortløbne" datter under mine vinger. Jeg fik et chok, da den pæne velstandsdame i minkpels mødte mig i min fåreskindspels, men Margaret Godfrey læste uden forbehold mine tanker og sagde: "Oh, I'm actually myself a wolf in sheepskin – an old hippie and communist ... like you all here." Hun havde allerede mødt Kristens andre kærester, blandt andre den pæne lægesøn Søren fra Sorø, og da Margaret selv var gift med en læge og havde en søn, der var kæreste med en lægestuderende, havde hun fået nok af slagsen. Derfor blev jeg som uuddannet hendes foretrukne blandt kandidaterne, og da hun øjeblikkelig følte sympati for mig, inviterede hun mig til at komme over og arbejde på deres nye farm i Canada.

Kristen tog hjem til Canada og skrev næsten daglig i et helt år, om jeg dog ikke snart kom. "For husk, vi er jo forlovede," ironiserede hun i brevene. Men nu havde jeg, belært af netop Kristen, fået indtil flere samtidige kærester, blandt andre en usædvanlig smuk vestjysk bondepige, Louise, som jeg vist huggede fra min bror under en nytårsfest i præstegården. Hende inviterede jeg på romantisk date i min vildeste periode i København, hvilket fik hende til at løbe skrigende væk. For under hendes første besøg i staden havde jeg, som hun siden har berettet det for gud og hvermand, dag og nat sat hende til at hænge vietnamplakater

op. Når vi endelig slappede af, var det til revolutionære, intellektuelle film som *Antonio das Mortes* (om et bondeoprør i Brasilien) og den seks timer lange argentinske *La hora de los hornos*. Hun havde ikke forstået et muk af disse værker, som jeg siden har betegnet som nogle af mine vigtigste inspirationskilder til *Amerikanske billeder*. Så Louise endte med at slå sig i malketøjret og i stedet derhjemme forelske sig i Uwe Jensen fra Fremskridtspartiet, som siden blev idømt 14 års fængsel i Florida for smugling af narkotika og våben. Han blev, ligesom jeg, forfatter med sin bog *Operation hvid terror* (tja, også noget med at skaffe våben og penge til de fattige lande), og først 30 år efter, da jeg selv var blevet afradikaliseret, fandt Louise og jeg sammen igen.

Da jeg nu fik den store erstatningssag på 35.000 kroner på halsen for jernbanesabotagen ved Vordingborg, blev fru Godfrey, meget mod min vilje, en bekvem redningsplanke for mig, og jeg tog endelig imod hendes tilbud om at blive bondedreng frem for terrorist in spe. Forinden skulle jeg søge visum for at arbejde i Canada, og jeg var til krydsforhør hos en

Bondepigen Louise til højre forstod ikke som ung det brasilianske bondeoprør i *Antonio das Mortes* (en kunstnerisk allegori imod det USA-indsatte militærdiktatur). Men 35 år senere forstod hun at arrangere en udstilling med mine oprørske billeder for de lokale bønder. Og lige siden har jeg brugt hende og hendes mand, Jans, bondegård som min faste arbejdsbase i Vestjylland.

fin funktionær på ambassaden medbringende fru Godfreys anmodning om, at de ikke kunne finde lige så kvalificeret arbejdskraft i Ontario. Hm, som landbrugsmedhjælper!? Samtalen gik fint om min viden om Canada. På nær ét punkt: ”Do you speak French?”, hvortil jeg svarede ”yes, of course I do”, hvorefter han øjeblikkelig slog over i fransk. Jeg forstod ikke et muk. Vidste vist knap nok, at Canada er et tosproget land, hvorfor jeg med et ”merci beaucoup, monsieur” fik et ufortjent spark ud på gaden. Så måtte snyde(mink)pelsen fru Godfrey ty til højere kræfter – *mon Dieu* – dels ved at lade mig forlove med sin egen fortabte hippie-datter, dels ved at udnytte sit venskab med Canadas premierminister, Pierre Trudeau.

Inderst inde skammede jeg mig så meget over at flygte fra det hele, at jeg ikke fortalte andre end de nærmeste, at jeg skulle arbejde på en farm i Canada. Til de fleste gav jeg svar, som vinden blæste. At jeg ville til Cuba, hvis det var mine revolutionære venner, jeg talte med. Til Latinamerika, fortalte jeg mine borgerlige venner. Men ikke til en eneste sagde jeg, at jeg ville til USA, for der havde jeg overhovedet ingen formulerede ønsker om at tage til – måske bortset fra den mere ubevidste drøm om mulighedernes Amerika, som selv de mest artikulerede antiamerikanske unge verden over stadig i dag tror på, mens de frustrerede står og truer ”den store Satan” med knytnæver. Jeg blev siden i Weekendavisen anklaget for også at have sagt, at jeg ville over og støtte De Sorte Panteres kamp. Men det var blot noget, jeg fandt på i en fortrukken 50-års fødselsdagstale til Jørgen Dragsdahl mange år efter for at *please* ham som tidligere talsmand for panterpartiet. For USA var i mine tanker på flugt-tidspunktet blot en stor, hvid mastodont, jeg nødvendigvis var tvunget til at rejse igennem for at komme både til Canada og Latinamerika.

Jeg glemmer sent ensomheden og angsten, da jeg efter at have brugt dagen på at sige farvel til Lisbeth, Lotte, Joginder og min nye amerikanske kæreste, Linda Freeman, en mørk eftermiddag stillede mig ud på Gammel Køge Landevej. Jeg havde kun én gang tidligere blaffet til Italien for at besøge tre samtidige kærester, Lisbeth, Kristen og italienske Doriana, men der havde jeg vished om, at jeg ville havne i deres trygge favne og vende sikkert hjem igen. Nu kastede jeg mig derimod ud i en

Året før havde jeg øvet mig i at blaffe inspireret af den nye ledestjerne i mit liv, Kristen Godfrey, ved at blaffe ned og besøge hende, her ved Arnofloden i Firenze, hvor hun som hippie lavede læderbælter, som hun solgte på Ponte Vecchio til rige amerikanere.

Enten havde Kristen eller Steve sommeren før slæbt en italiensk rygsæksrejsende hjem i Dannebrogsgade, som jeg var blevet kæreste med, og nu også ville ned og besøge. Doriana kommer stadig i dag og besøger os en gang hver måned, ligesom jeg har skrevet dele af denne bog i hendes fire herlige boliger, blandt andet i Lucca.

uvis fremtid uden at vide, hvornår jeg kunne vende hjem og uden noget som helst andet formål end at komme væk. Hurtigt blev det mørkt, og jeg strandede i Tappernøje i timevis, uden at nogen ville samle mig op. Jeg var desperat, da jeg skulle nå flyveren i Luxembourg. Så desperat, at jeg til sidst stjal en pigecykel, der stod ud for købmanden ved landevejen, og på dens små hjul cyklede jeg langsomt de over 20 kilometer ned til mine venner Kurt og Pia på deres lille hippiebondegård i Stensved for at få et par timers søvn. Næste morgen kørte de mig ind til politistationen i Vordingborg, hvor jeg stillede cyklen påklistret en seddel: ”Lånt af købmandens datter i Tappernøje. Levér den venligst tilbage.” Jeg havde ikke blot skyldfølelse over for den lille pige, men også panikangst over for politiet, fordi det var selvsamme politistation, Kaj og jeg havde malet over med ”Bekæmp USA og Sovjet-imperialismen”. Skyldfølelsen over at have stjålet mig genvej til Amerika fulgte mig så meget gennem de næste fem år på de amerikanske landeveje, at jeg aldrig igen stjal mig til sådanne mørkets smutveje. Og da jeg 10 år efter holdt foredrag på både Brøderup Efterskole og Korskilde Skole i Tappernøje, undskyldte jeg desuden offentligt over for byens små borgere, at de ufrivilligt havde hjulpet med at skabe *Amerikanske billeder*.

Iskold gæstfrihed

I Luxemburg stødte jeg på alle de andre langhårede, der skulle med samme billige ”hippierute” med Icelandair til USA. Og da jeg jo ikke havde nogen hast med at blive canadisk bondeknold, fik jeg sammen med en tysk hippie idéen til også lige at se Island i et par dage. Da vi klokken fem om morgenen ankom til Reykjavik, satte vi os i Hotel Viks kaffebar og funderede over, hvor vi skulle bo i dette tilsyneladende snedækkede ødeland uden et menneske at se. Da min nye ven snakkede om at gå til Frelsens Hærs faldefærdige rønne henne om hjørnet, fik jeg pludselig den skøre idé, at i så lille et land kunne jeg vel lige så godt forsøge mig oppefra med præsidenten. Jeg vidste fra bladene, at hans datter var på min alder og hed Dora, og jeg tænkte, at jeg kunne få hende til at invitere mig indenfor.

Jeg slog derfor præsident Ásgeirsson op i telefonbogen og vandrede gennem snedriverne mod præsidentboligen, ringede på og spurgte efter Dora. Men ak, uheldet var ude. Om det da ikke var hos Ásgeirsson? Jo. Om der da ikke boede en datter ved navn Dora? Jo. Om det da ikke var hos præsidenten? Nej. Det begreb jeg ikke! Men langsomt fandt jeg ud af, at jeg var havnet hos den forkerte Ásgeirsson, nemlig landets handelsminister. Som havde en datter på nøjagtig samme alder, der *også* hed Dora. Så efter en hyggelig morgenmad besluttede de sig for at køre mig hen til præsidenten, en midaldrende mand, som slet ikke lignede den præsident, jeg kendte fra aviserne. Det var da heller ikke Ásgeirsson, men derimod Thoroddsen, præsidentens svigersøn, som kun var højesteretsdommer. Denne konservative mand kunne tydeligvis ikke lide mig, som jeg stod der langhåret og i min store fåreskindspels med et meterlangt Viet Cong-halstørklæde flagrende efter mig i sneen. Så jeg spurgte hurtigt efter Dora i et tonefald, som om jeg kendte hende, og han gik ind og vækkede sin datter. I de par minutter vi stod alene der i døren, fik jeg hurtigt overbevist hende om, at hun burde invitere mig ind, da jeg ikke havde sovet i to nætter og var strandet på Island. Og minsandten om ikke præsidenten lidt efter kom forbi til frokost, hvorefter jeg fik lov til at sove i en stor håndudskåret egetræsseng fra landnamstiden, der knagede som et vikingskib.

Jeg lå blot og frydede mig over at være kommet til et fuldstændig fremmed land, i hvilket jeg ikke kendte en eneste, og inden der var gået et par timer havde spist morgenmad hos handelsministeren, frokost med præsidenten og være gået i seng hos højesteretsdommeren. I hele deres klanagtige indspisthed forstod jeg nu min forvildelse, for den præsident Ásgeirsson, jeg kunne huske fra hele min barndom, var lige gået af, fordi hans kone, som også hed Dora, var død, og nu sad de og slikkede sårene over, at hans svigersøn havde tabt præsidentvalget. Men hvad gjorde det, at jeg var gået forkert, når den ene Dora jo kunne være lige så god som den anden? I al hendes skønhed med det lange, røde hår og hendes gengældte interesse tænkte jeg straks, at jeg ville forsøge at forføre hende med lidt af min af nød tillærte klodshanskunst.

- Verodigt vindes jeg ogsaa den forudgaaende aftenstund, hvor en tusindtallig skare fulgte mig med fakler til en sidste hyrdetone med glaskledsen. En stille regn sillede ned og gjorde stenningen saa sekeret at brostenene helt gik i blide. Jeg havde ventet paa dette øjeblik gennem maaneder. Først nu havde jeg blyndret mit visus, først nu var jeg fæl og kunne betale min opbudsede gæld - og saa stod man blot der og traadte vande i sin sjællige plafcoethed i en diluviansk verisra-tristesse og glæde paa den som havde den indianske paa tegningerne, som brostenene sajlende bagud i afsindigheden. - Og der stod vi og sang for de døde, for dem der fælet i troen for dem der fælet i tvivlen vietnams kvinder og vind i de blomsterløst grave - Sang for de døde ræbte i de tøve seje i de kolde korridorer ræbte med de blinde ruder hvor isbløsten tror - ræbte for at fæe stenene til at lytte og jorden til at grøde ræbte til de døde skipperne i de blinde styrebrænd i de levende bredde ved næst og rør - ja vi kaldte den Jer med vend i vor mund. - Skal lig - stanken de drive Jer ud af skyttegravene før i sønder hvad det vil sige at have udslettet 2 millioner menneskeliv og have lige saa mange i koncentrationslejre. Vi er alle skyldige i - ogsaa du Maj, du ha smædet endnu et par ruder i ambassaden, - i Pan Am, - i Silvestrøde, - i Folketinget saa længe der er blot en rude tilbage i hele landet er vi skyldige i Vestens forrydelser i Indokina - - - - - man nær denne rude er knust saa maaske regeringen kunne mærke hvilken vej vinden blæser og saa maaske ligstenen kunne trænge ind og stikke selv Poul Møller i kongenøsen. - Knus alle Danmarks ruder som selv de koldeste konservativer kan mærke stanken af nepelbrændt hud i, saa selv Thestrup springer op i natton med svæd paa panden ved lyden af dødsrågende fra børn gemmeret af splitterbomber! Og er der saa stadig nogle konservativer, hvis stanken ikke har rækt sit visitkort, - nogle stenhærdede sjæle, der ikke protesterer saa knus ogsaa dem - Ud saa her de hjerner af glas, og i søndhed - hvad er vold med glas i sammenligning med den vold vi udsæver i Vietnam, i den tredje verden! - Knus alle landets ruder! Knus de fize bloddryppende ruder i Dannebrogflaget, knus alt - saa længe det er den eneste hjælp vi kan give vietnameserne, - saa længe VNR - regimet tvinger os til at bruge disse midler.

Hærefuld og vantro jeg hjem den Mai Løst. Her havde man arbejdet i de sidste tre år for at fæe folk til at indse deres medskyld i dette folkemord, argumenteret, demonstreret, området vinduer, viltet huse, malet mure, brugt alle sine penge, bombarderet, grædt, oplyst - - - og stadig var situationen som som - en nykierisk marionetregering, der siger "vi kan ikke stilltende være vidner til at falkenes frihed og selvstændighed krænkes" og som dog stilltende apprøberer at det sker - som stilltende synder at helt folk, som stilltende leder danske fireeer (Christiansen og Nielsen) bygge flyvebaser i Thailand, hverfve vi hverdag nyder i hundredevis af mænd, kvinder og børn i Nordvietnam, Laos og Cambodia. (Det sker i dette øjeblik - - - - du ved det - - - - og du bliver blot siddende og læser dette teabelige brev - - - - uden at unde brosten gennem naboens vindue, uden at vilte hans bil, hans kæleskøj, hans fjernsyn blit fæe at fæe ham til at indse sine stilltende massakrer og plyndringer i den fattige verden!)

Dagen efter Mai Løst tog jeg af sted, modløst og desillusioneret. Skuffet over at 25 års massakrer med et andet folk stadig ikke alidder i befolkningens bevidsthed, skuffet over at den stadig ikke aner at klap om hund der fæegaar i Indokina, skuffet over at vort arbejde for at ændre disse forhold var resultatløst og udsigteløst, skuffet over at tilhøre et folk af mænd, færdtruede, smertede, postfyldte, unormale "mennesker", - man samtidig -

- lettet over at være undsluppen 5 millioner blinde sødere,
- lykkelig over at være opfaren fra døderiget Danmark.

Min vrede afskedsalut til danskerne fra Canada.

Desværre var hun forlovet på det tidspunkt, så efter tre ugers stive samtaler med den konservative far ved de fornemme middagsborde opgav jeg og rejste videre mod Canada. Dog fik jeg lidt goodwill hos Thoroddsen, da jeg røbede et indlevende og dybere kendskab til hans yndlingsavis, Berlingske Tidende. Men jeg hører ikke til typen, der helt opgiver, så da Dora efter mange år blev skilt, og jeg nu var begyndt at pendle frem og tilbage til mine foredrag i USA, fik jeg endelig "befriet" den smukke, "røde" Dora fra præsidentfamiliens sociale kontrol. Og nu betroede hun mig, at hun under hele mit ophold hos familien som ung og let påvirkelig 22-årig havde haft et særdeles kærligt øje til mig. Så hver gang jeg gennem 30 år mellemlandede med Icelandair klokken seks om morgenen på vej hjem fra mine turnéer i USA, stod Dora nu trofast i Keflaviks frost for at køre mig hjem i en varm seng og til sin islandske hjemmebryg – det bedste middel mod jetlag.

Da jeg efter denne optur hos Islands fineste familier igen kom ned på jorden i New York, havde jeg ikke meget lyst til straks at fortsætte nordpå til Canada. Men med min nyerhvervede selvtillid var min rejse-lyst nu tændt, og jeg havde lyst til lige at se New York, for hvem kunne vide, om jeg nogensinde ville få chancen for at komme til Amerika igen? "I USA vil jeg også se, om jeg kan komme til at bo hos præsidentens datter," sagde jeg grinende til Dora ved afskeden, så stor var min triumf, da jeg mange år efter dumstolt kom tilbage og kunne fortælle hende, at dette også var lykkedes mig i USA. I 1986 kom jeg nemlig til at bo sammen med præsident Carters datter, Amy, som i øvrigt inviterede mig til middag med sin far. Det skete kun, fordi jeg i mellemtiden havde fået hjælp til at komme ud af de enorme fordomme over for landet, som jeg i begyndelsen kom slæbende med gennem tolden i JFK-lufthavnen. Men da jeg hele min ungdom havde oparbejdet så forudindtagede holdninger over for amerikanske regeringer på grund af deres menneske-rettighedsundertrykkelse i de fattige lande, havde jeg en stærk trang til at finde lidt menneskeligt bag undertrykkeren. Jeg fik straks en hjælpende hånd af de smilende regeringsansatte "toldere og syndere" i lufthavnen med deres stolte og ægte "Welcome to America". Denne kærlige

modtagelse var så overrumplende for synderen i mig, at jeg straks blev ramt af skyldfølelse.

Forelsket i New York

Da jeg denne samme dag vandrede gennem Manhattans magiske gader, glemmer jeg ikke den første amerikaner, der henvendte sig til mig i den selvsamme by, som amerikanerne selv regner for uhøflig og menneskefjendsk. En fyr kom hastigt hen til mig og spurgte: "Have you got the time, man?" Jeg svarede: "Yes, but what for?" hvorpå manden flækkede af grin, rystede på hovedet og gik videre. Jeg fattede ikke, hvad der var så morsomt, når jeg lige havde sagt, at jeg *havde* tid til at hjælpe ham. Jeg troede, at mit engelsk var udmærket, for selvom jeg havde fået 5 hele vejen i gymnasiet (svarende til 00 på nutidsskalaen), havde jeg lært en del ved siden at bo sammen med de amerikanske desertører i København. Men disse hashrygende unge havde åbenbart haft et andet tidsbegreb end de hurtigløbende newyorkere.

Byens senere jødiske borgmester Ed Koch sagde engang, at "hvis man efter et halvt år i New York føler, at man går hurtigere, snakker hurtigere og tænker hurtigere, så er man newyorker". Værre var, at når jeg undskyldte mit dårlige engelsk med, at jeg kun havde været i Amerika nogle få dage, begyndte mange at protestere: "But this ain't America, you are in *New York*." Særligt under Vietnamkrigen havde newyorkerne så travlt med at tage afstand fra det reaktionære bøhland Amerika hinsides Hudsonfloden, at hele min begrebsverden om amerikanere hurtigt faldt til jorden. Jeg måtte i gang med det sjove arbejde med at integrere mig med en myriade af forskellige slags indbyggere i denne smeltedigel, som de med stolthed kaldte det, mens de samtidig i hver etnisk gruppe hævdede, at det ville være mere rigtigt at kalde det for en buket forskelligartede blomster. Men begge parter havde jo ret, for kun ved at de begejstret dyrkede forskelligheden, var de i stand til at få de nyankomne indvandrere med alle deres forskellige medbragte kulturbylter til straks at føle sig inde i varmen. Derved gav de indvandrerne – ofte mod disses egen fri vilje – frihed til at ende med at smelte sammen med de andre

Mine New York-billeder i dette kapitel er fra senere, da jeg ikke havde fået et kamera endnu og aldrig havde forestillet mig, at jeg ville vende tilbage til USA. Men et eller andet skal jeg jo illustrere den kærlige modtagelse med, som gjorde, at jeg fra nu af drømte om at komme igen. Som vagabond blaffede jeg over 30 gange tilbage til byen, som gennem 30 år også var min hjembase som foredragsholder.

amerikanere i en ny fælleskultur, som nu bar præg af dem alle. Hvis de havde mødt typisk danskinspireret tænkning med krav om assimilation, ville de straks have lukket sig om sig selv i parallelsamfund og fortsat have dyrket deres gamle kulturer.

Noget af det første, jeg hørte dem sige overalt, straks de hørte, at jeg var fra Danmark, var: ”Wow, you speak so good English!” Med deres vidunderlige evne til at rose og begejstres følte jeg for første gang, at jeg var noget som menneske og blev løftet ud af den lave selvværdsfølelse, jeg havde fået i jantelovens Danmark. Med denne opbyggelige evne, som jeg stadig føler, at amerikanerne mestrer (når ikke racismen over for deres egne undertrykte grupper står i vejen) bedre end noget folk, jeg har mødt (ja, det er en grov generalisering), har jeg livet igennem følt en dyb taknemmelighed over for dem.

Jeg bruger tit eksemplet fra det første år som blaffer, hvor jeg havde fået lavet nogle små fotobøger med mine første billeder, som jeg viste chaufførerne i håb om, at de ville invitere mig hjem eller give mig lidt penge til film. Billederne var så elendige, at kun meget få af dem senere kom med i min bog. Alligevel udbrød de overalt et begejstret: ”Wow, you are a great photographer. You should make a book!” Aldrig under vagabonderingen havde jeg med mit lave selvværd nogensinde planer om at lave en bog, men på den måde opmuntrede de mig til at fortsætte den ellers udsigtsløse vandring ud ad landevejen – og hjalp mig således til sidst med at skabe en bog og blive forfatter.

Min rige amerikanske kæreste i København, Linda Freeman, indså jeg nu, havde faktisk slet ikke været ”amerikansk”, men som hun altid selv sagde ”from L.A.” Hun havde insisteret på, at jeg skulle vente et par måneder og sejle med hende tilbage til Amerika – en tur, der ville tage cirka tre måneder ad Columbus-ruten gennem Panamakanalen op til Los Angeles. Men da jeg skulle hurtigt af sted, havde hun inden afrejsen givet mig adressen på ”my best New York friend”, som nu viste sig at være englænder, eller ”British”, som hun selv kaldte det. Efter min første dags vandring rundt i byen kom jeg om eftermiddagen således uanmeldt og bankede på Marnie Hallsworths ramponerede dør på 724 Amsterdam Avenue i Spanish Harlem. Marnie sagde uden et øjeblik

betænkningstid, at jeg var velkommen og kunne sove på sofaen over for hendes seng i den trange etværelses.

Det var mit første møde med den velkendte amerikanske gæstfrihed, som jeg skulle blive genstand for i de næste seks år. Imponerende, har jeg siden tænkt, for lige netop i New York (hvor jeg de næste fem år endte med at bo i 44 forskellige hjem) har folk for det meste så lidt plads, at det ville være undskyldning nok til ikke at invitere fremmede indenfor. At bo hos en ”amerikaner” viste sig at være en god introduktion for mig, fordi Marnie, på samme måde som jeg selv, magtede at se amerikanerne udefra og derfor som typiske nye immigranter evnede at generalisere

Marnie hjalp med at gøre mig vred på bankerne, men uden min forudgående radikaliserings ville jeg nok ikke have taget et billede som dette med et slogan, der kunne ses overalt i New York på den tid. Og hvor var jeg dog visionær! For banken her, E.F. Hutton & Co., tabte millioner på hvidvask for mafiaen på ”Black Monday”, som fik verdenskapitalismen til næsten at crashe i 1987 – og fusionerede derpå og blev til Lehman Brothers, firmaet, som i 2008 startede finanskrisen og var lige ved igen at vælte hele verdenskapitalismen. Derfor er dette billede blevet mit bedst sælgende hos kunstgallerier, som sælger det til kapitalister, der hænger det op på deres kontorer. Tja, sådan endte min radikaliserings med at gøre mig selv til en slags kapitalist, ”den enes død, den andens brød”.

over deres sædvaner. Den kunst har jeg for længst mistet, jo mere ”amerikaner” jeg selv gradvis blev.

Jeg husker ikke så mange af Marnies generaliseringer i dag, men en af dem bed jeg mærke i. Hun fortalte, at New Yorks banker hverken hyrede sorte eller jøder. Det sidste havde jeg svært ved at tro på, når hun samtidig fortalte, at der boede flere jøder i New York end i Israel. Men skønt jeg aldrig havde kendt en jøde og nu åbenbart var omgivet af dem, husker jeg, at jeg tænkte, at hun nok overdrev. Siden har jeg erfaret, at hun havde ret, for først året efter tillod Rockefeller som den første ansættelse af jøder i sin Chase Manhattan Bank. Jeg husker, at jeg i min forbavselse begyndte at gå ind i bankerne for at undersøge, om det kunne være rigtigt, så harmfuld var jeg, men jeg indså hurtigt, at jeg endnu ikke havde lært at se forskel på jøde og ikkejøde. Der skulle gå mange år, før jeg begyndte at se sorte ansatte i bankerne, men på det tidspunkt havde jeg fået så meget indsigt i racisme, at jeg modsat newyorkerne altid i hver eneste bank kunne se, at det ikke drejede sig om amerikanske sorte, men derimod om sorte vestindiske indvandrere. Hver gang jeg så det, protesterede jeg over denne diskrimination, ligesom jeg gjorde det på de store restaurationskæder i Sydstaterne over, at de kun brugte sorte i køkkenet og ikke til at servere i restauranten.

Den fattige angloamerikaner Marnie var et godt udgangspunkt for at forstå, hvad der var karakteristisk for ”amerikanere”. Under dette mit første besøg generaliserede jeg som sagt helt vildt, som typiske førstebe-søgende gør det. Mest absurd var Jacob A. Riis’ beskrivelse af, hvordan han som det første ved ankomsten til USA, nøjagtig 100 år før mig, købte sig en pistol for sine få lommepenge, fordi han mente, at alle amerikanere gik rundt med sådan en.

Gennem Marnie lærte jeg den vistnok eneste generalisering om amerikanerne, som jeg har holdt fast i lige siden, nemlig at de alle er raci-ster – hvilket inkluderer mig selv som senere amerikaner. Bortset fra lidt nysgerrighed, der fik mig til – på trods af Marnies advarsler – i dag-timerne at bevæge mig op i nærheden af Harlem, var det sandt at sige ikke et emne, der på nogen måde optog mig på det tidspunkt. Dels plan-tede Marnie og andre hvide straks frygt i mig over for sorte med deres

Selv fra New York skrev jeg hjem til mine forældre på postkort produceret i Vietnam for at støtte vietnamesernes fortsatte kamp.

advarsler om ikke at gå her og der, dels – og måske netop derfor – oplevede jeg de sorte som vrede og fjendtlige over for mig. De eneste sætninger, jeg har om dem i min dagbog fra de dage, er: ”Fem dage i New York og så endelig et smil fra to sorte piger. Man får skyldfølelse over at være hvid, når man oplever dette.” Men et par dage senere har jeg en sætning, der i sin nedlæthed afslører min racisme og viser, at jeg begynder at stille spørgsmål ved mine medbragte venstreorienterede værdier: ”Det er måske forkert at indpasse alt og alle, man ser, i sine færdisgyede systemer. At hævde, at den eksklusive neger, man træffer på de helt dyre barer, er klasseforræder, er naturligvis at bygge luftkasteller, da vedkommende jo ikke kender noget til classesystemer og med sin baggrund finder det naturligt at gøre netop det, hun gør.” Wow, kan jeg blot sige i dag, hvor jeg ved, hvor store psykiske omkostninger det stadig har for mange sorte at forsøge mentalt at begå sig sådanne steder.

Men i det store og hele forblev de sorte for mig, som i Ralph Ellisons klassiker *Invisible Man*, socialt usynlige. Amerikanerne var i min hjernevaskede underbevidsthed stadigvæk mest hvide, som jeg umiddelbart straks kom til at holde så meget af, at jeg havde svært ved at se fejl hos

dem. Retrospektivt kan jeg se, hvilken fordel det var, for ved uden forbehold at tænke kærligt om dem, løste det yderligere op for deres egen naturlige interesse for fremmede og fik dem til at åbne dørene for mig overalt. Stik modsat de sorte, som jeg ubevidst oparbejdede fordomme og frygt over for. Eksempelvis blev Marnie en aften overfaldet af en bande sorte med knive, da hun cyklede gennem parken. ”Hun kom temmelig hæsblæsende hjem,” skrev jeg i dagbogen.

Det var imidlertid amerikanernes ulighed, jeg var mest rystet over og beskrev i brevene hjem, for den vanvittige rigdom side om side med den trøstesløse fattigdom havde jeg aldrig oplevet før. Dette er mit første postkort hjem til mine forældre om opholdet hos Marnie: ”Kære alle sammen. Jeg er nu i New York. Det er det frygteligste sted, jeg endnu har været. At mennesker kan være så onde ved hinanden, er ufatte- ligt. Aldrig har jeg set sådan en fattigdom før. Det vrimler med tiggere, udbrændte narkomaner og menneskelige vrag. Flere steder har jeg set tiggere sidde på deres madrasser på gaden. Jeg ved ikke, om de sover på dem, jeg tør ikke gå til disse kvarterer om natten. Inde i byen uden for de stenrige millionærers kvarterer står pjaltede negerbørn og tigger. Og så har jeg ikke engang været i ghettoerne, siger folk, ghettoerne i Harlem og Brooklyn. Jeg bor hos en 29-årig pige i Spansk Harlem. Om dagen er her nogenlunde sikkert. Om natten er der smæklås, politilås og sikkerhedskæder på døren, og hendes hund gør ved mindste lyd på trappen. Jeg vil prøve at bo her en tid endnu. Senere vil jeg prøve at flytte til de rige kvarterer omkring 5th Avenue, hvor Jacqueline Kennedy og Nixon har lejligheder, for også at se byen ”fra oven”. Overalt i byen ser man slagord for De Sorte Pantere på murene: ”Free the Panther 21” er det hyppigste. Og bomberne springer, som jeg ved ikke hvad. Jeg har set nogle af de huse (4-5 etager) der er totalt ødelagt af eksplosioner. Undergrundsbevægelsen er i fuldt sving. Jeg håber, aviserne derhjemme skriver om det. Jeg skriver mere udførligt, når jeg kommer til Canada. Mange hilsner Jacob.”

Men jeg havde meget mere at lære om amerikanerne. En dag var jeg med Marnie på besøg hos en veninde, Dolle Latronic, på den bedrestil- lede 365 West End Avenue. Jeg husker, hvordan Dolle sagde: ”I was in

Colorado two days ago and tomorrow I am going back to L.A.” Hold da op, hvor de amerikanere dog rejser rundt, tænkte jeg. Og med mine medbragte fordomme passede Dolle Latronic, som hun lå henslængt der på en sribet kæmpesofa, allerede perfekt til en af de ”laid back” typer, jeg forestillede mig, Californien bestod af. Men hvad var Colorado for noget? Et land i Sydamerika? En flod? Med få undtagelser havde jeg næsten ingen idé om, hvilke stater USA bestod af. Siden kunne jeg som vagabond tegne præcise USA-kort af hver eneste stat og hver en hovedvej bedre end nogen amerikaner, og senere endnu som foredragsholder sidde på flyene og fortælle de andre passagerer om navnene på næsten alle de større hovedgader i storbyerne, vi fløj hen over. Hvilket skabende liv har jeg dog ikke spildt ved nytteløst at fylde så mange hjerneceller op med land- og bykort, før vi lærte at google og GPS’e os frem i livet?

Noget andet, der undrede mig så meget, at det kom med i min dagbog, var, at kvinderne brugte parfume. Det havde jeg, ligesom barbe- ring af hår på ben, kønsorganer og arme, aldrig oplevet (i mine kredse) i Danmark, men Marnie påstod, at kvinder selv kunne lide det. Skønt hun ligesom de fleste newyorkere, jeg mødte, var venstreorienteret, mente jeg, at de stadig lå under for samfundets årelange indoktrinering, der gennem reklamer påduttede dem disse skøre ikkefrisættende idéer. Men trods sådanne få undtagelser følte jeg – igen stærkt generaliserende – at amerikanerne her i foråret 1970 var i gang med en langt mere omsiggri- bende kulturel revolution end danskernes lille universitetsoprør. Jeg var aldeles solgt og blev fuldstændig forelsket i ungdommens legende forsøg på at ændre samfundet ved at ændre sig selv. Jeg følte, at det var dia- metralt modsat europæernes forsøg på at trække nogle kvælende ide- ologiske dyner ned over hovedet på andre, mens de selv videreførte en stort set borgerlig livsstil. Ikke mindst da Marnie tog mig med til tidens største succes på Broadway, *Hair*, kunne jeg tydeligt se, i hvor høj grad musicalen afspejlede revolutionen udenfor. Særligt, selvfølgelig, i hele hippieområdet omkring St. Marks Place i The Village, der siden skulle blive mit hjemsted i mange år. Jeg elskede *Hair*-sætningen ”I fell trough a hole in the American flag”, for det var nøjagtig, hvad jeg selv gjorde ved mødet med den amerikanske ungdom.

Alligevel var det ikke blot en kulturel revolution, jeg var havnet midt i, men også en politisk og tilmed voldelig revolution. For netop på det tidspunkt var bomberne fra de revolutionære grupper – de hvide The Weather Underground Organisation (WUO) og de puertoricanske Young Lords – begyndt at sprænge overalt, og jeg var rundt og se ruinerne efter de bombede huse, blandt andet townhouse-eksplosionen i Greenwich Village, hvor to Weathermen endte med at sprænge sig selv i luften og ødelægge den rasende nabo Abbie Hoffmans hus. Jeg har gennem årene fortrængt, hvor meget jeg tydeligvis bifaldt denne modvold. Men jeg har siden som (fredelig) gammel mand fundet dagbogsoptegnelser, hvor jeg vist for første gang brugte de unges eget udtryk, ”systemet”, om det dræbende uhyre, de var oppe imod: ”I samme park, hvor Marnie blev overfaldet, blev kort før en pæn ældre dame fundet med to pudler – alle tre skåret op på kryds og tværs. Det var en ung puertoricaner, der sammen med to negerpiger, der spillede prostituerede, skar ofrene op og testiklerne af. Nu i sindssygehospital. Det er al denne vold, systemets vold mod slumkvartererne og desperationen, det nu gælder om at få vendt mod det selvsamme system. Det er trods alt bedre at sprænge et par banker og skyskrabere i luften end at dræbe mennesker og lave røverier. Men systemet lider altid af proportionsforvrængninger og himler op, når et par huse ryger i luften, men protesterer ikke mod denne daglige vold.”

Jeg husker ikke præcis, hvor tæt jeg var på selv at ryge i luften. En dag var jeg gået op for at hente en kæmpe rulle plakater med billeder af My Lai-massakrens ofre på et stort fredskontor mod Vietnamkrigen på 8., 9. eller 10. etage af et højhus, der lå på 39 Union Square West. Jeg ville sende dem hjem til Vietnambevægelsen i Danmark, men da de ikke havde så mange liggende der, måtte jeg traske langt ud til et lager i Bronx for at hente plakaterne. Jeg havde ikke råd til i alle de fem år i USA at bruge undergrundsbanen (der kostede 25 cent), så jeg endte med at gå de 20 kilometer hver vej, hvilket tog mig en hel dag, stærkt tynget på hjemvejen af den tunge rulle plakater på skulderen. For første gang vandrede jeg midt ned gennem Harlem, hvor jeg dog nu følte mig tryk ved at ligne en travl arbejdsmand. Så enormt var mit chok, da jeg kort tid

efter så, at hele højhuset, jeg havde været oppe i, enten var bombet eller brændt ned til grunden. Lige siden har der blot ligget en McDonald’s i den nederste etage på en underligt tom grund i et ellers højtstræbende dyrt Manhattan ved siden af Starbucks’ 10-etagers højhus.

Om det virkelig blev bombet, som folk sagde, fik jeg aldrig opklaret, da alle var så ophidsede og nervøse i bombningernes tid, at man selvfølgelig troede på det hele. Af samme grund blev vi langhårede lagt så meget for had og mistænkeliggørelse i New York, at mange begyndte at klippe sig korthårede. Det mest eksplosive sted, oplevede jeg, var Columbia University, hvorfra The Weathermens bombninger var startet under de omfattende antikrigsdemonstrationer før min ankomst. Da det kun lå 25 minutters gang fra Marnie, gik jeg tit derop for at føle mig ”in the belly of the monster”, hvorfra Che Guevara havde opfordret os til at kæmpe kampen. I lange perioder lukkede eleverne undervisningen med kampråbet ”On strike – shut it down”. En aften gik det helt vildt

Det var en rulle med ca. 25 kilo af disse farveplakater fra My Lai-massakren, jeg bar på skuldrene gennem New York og sendte hjem til Vietnambevægelsen til ophængning i København. Dengang rystede folkemord i farver verden. I dag efter Rwanda, Irak, Syrien og så videre ænses vi knap nok den slags billeder. Her brugt til Vietnamveteranernes store demonstration i Washington.

til, da den kendte venstreorienterede jurist William Kunstler talte. Jeg skulle siden møde Kunstler igen og igen til demonstrationer over hele landet, men netop denne aften holdt han den mest opflammende tale, jeg havde hørt (og som jeg optog på bånd), hvor han opfordrede de studerende til mere eller mindre at gå under jorden. Jeg citerede ham i min dagbog: ”Vi kender krigen, vi kender revolutionen i Vietnam, vi ved, at revolutionen er i gang i dette land.” Det gik så voldsomt til, at politiet begyndte at skyde i mørket, hvilket var første gang, jeg oplevede det i USA. Jeg var rystet over i sandhed at være havnet i ”maven af monstret” på den indelukkede plads, hvor jeg stod nøjagtig 15 år senere, den 5. april 1985, og underholdt en yngre generation af studerende om de tidligere kampe. Dagen før havde de unge afspærret bygningerne med lænker for at få universitetet til at trække sine investeringer ud af Sydafrikas apartheidregime og havde inviteret mig til – mens de selv lå i dagevis i soveposer og sultestrejkede – at vise deres eget hjemlige apartheid med mit show på et stort lærred på Hartley-bygningen, som nu var døbt om til Mandela-bygningen.

Jeg forstod ikke dengang, hvorfor Marnie ikke gik med mig til demonstrationerne på Columbia: ”Hvordan kan du sidde afslappet og læse og passe din egen verden, når så voldsomme ting sker ude i verden? Jeg mener, det er eskapisme blot at give sig til at studere,” som jeg skrev, efterfulgt af hendes svar, som nok deltes af flertallet: ”Hun siger, at det ikke nytter at demonstrere på universitetet. I 1968 brændte de flere bygninger ned for at lukke universitetet i protest mod Vietnamkrigen (anført af Mark Rudd, der startede The Weather Underground), men fik dem ikke igen.”

Da jeg begyndte at blive træt af den fattige Marnies passivitet, var det sjovt nok hos overklassens revolutionære børn, jeg følte mig mest hjemme. Særligt hos jøderne, skønt jeg endnu ikke vidste, at de var jøder. Således kom jeg under demonstrationerne i kontakt med den revolutionære Stephanie, som hjalp med at opfylde min drøm om at flytte ind hos de rige på 5th Avenue. Det skrev jeg noget senere om i et tætskrevet brev, der ved læsning i dag overrasker mig ved ikke blot den revolutionære sindstilstand, jeg åbenbart ankom til USA med, men også hvor god jeg

Da jeg 15 år senere stod samme sted på Columbia med mit lysbilledshow (i hvid skjorte) under studenternes kampagne for at få universiteterne til at trække deres investeringer ud af Sydafrika, fortalte jeg de strejkende elever om vores tidligere kampe for at få USA til at trække sig ud af Vietnam.

blev til allerede de første dage i USA at vade ind hos både de fattige og de rigeste, hvilket *Amerikanske billeder* blev kendt for.

”Jeg var kun fjorten dage i New York, mere kunne jeg simpelthen ikke holde ud. Den første uge gik jeg rundt i alle de fattige kvarterer, og det var ærlig talt mit indtryk, at New York ikke består af ret meget andet på nær det lille område, hvor de har placeret skyskraberne. Men jeg kom også hos en stenrig familie på 5th Avenue, ikke langt fra Nixons og Jacqueline Kennedys lejligheder. De boede på toppen af en skyskraber på 35 etager. Der var kun to lejligheder på øverste etage, og en skyskraber har dog et vist areal, så lejlighederne var jo ikke helt små. Den anden lejlighed var John Steinbecks, eller rettere sagt hans kones, da han var død. Han havde været en af familiens gode venner, og inde hos hans venstreorienterede søn røg vi os skæve. Hans kat var konstant høj og sprang vildt rundt, fordi den åd alt det græs, der faldt på zebraskindet. Forresten havde familien også lejligheden nedenunder, men den brugte de for det meste kun, når de fik gæster (andre steder i New York er man tre om en seng). Når vi kom kørende til stedet, jeg og datteren, Stephanie, som selv var venstreorienteret, var der straks en dørmænd i uniform til at åbne

bildørene. En anden meldte vores ankomst over radioen, mens vi gik ind under baldakinen på den røde løber, der gik hele vejen ud over det 10 meter brede fortov. Baldakinen var meget praktisk, for hvis det regnede, kunne man gå ind lige fra bilen uden at blive våd. Dørmanden var også meget praktisk, så man slap for alle de tiggende negerbørn, han skulle holde væk. Hallen, man dernæst kom ind i, var mindst otte-ti meter høj, marmoreret og dækket med spejlglas med glitrende guldornamentik. Den røde løber førte os hen til elevatoren med elektromagnetiske knapper, som man blot behøvede at puste til, så røg den op med 90 kilometer i timen. Når man så kom op, stod butleren der straks for at hjælpe os tøjet af. Han var i øvrigt tjekkoslovak. Derpå kunne vi så vælge, hvor vi først ville hen (jeg nåede aldrig at se hele lejligheden). Som regel valgte vi at gå ind i baren først. Baren havde simpelthen alt, hvorfor jeg gik rundt i en konstant brandert fra morgen til aften, hvilket sikkert var meget godt, da jeg ellers afgjort var blevet smidt ud langt før.

Når man havde en lille én på, kunne man lige akkurat glemme al den fattigdom, man lige havde set, og holde sin kæft, men til sidst bebrejdede jeg dem disse kendsgerninger så kraftigt, at jeg blev nødt til at flytte. Forholdet blev temmelig spændt. Det var i de dage, hvor jeg ikke havde set andet end elendighed, så pludselig at komme til superoverklassen var lidt af en forandring. Datteren tog mig rundt til kunstnere og eksklusive natklubber, hvor jeg aldrig kunne have sat mine fødder uden hendes pengepung. Hendes mor var en af de store på Wall Street, men hun havde selv solgt sine aktier og købt en mindre bil på grund af Vietnamkrigen. At drøne rundt i en fuldautomatisk bil var også meget behageligt efter udelukkende at have brugt apostlenes heste de første mange dage. Opholdet i hendes lejlighed var også interessant af den grund, at man der virkelig fik indtryk af den frygt, som vel nok specielt de rige har fået. De fleste bomber er jo eksploderet netop i deres kvarterer og i deres kontorer. Jeg blev selvfølgelig ikke mere populær i Stephanies familie, da jeg sagde, at jeg var fuldt enig med de revolutionære grupper, om ikke af andre grunde, så fordi amerikanerne nu i næsten 20 år har smidt bomber og spredt død og ødelæggelse over et lille folk fjernt fra dem. Det

O
R
T
H
E
M
Y
T
H

The pictures here from New York shows "The American Way of Life." If you do not agree you must at least admit that they do not show the urban or the obscene way of life.

- The laws of capitalism, invisible and blind for most people, act on the individual even though he is not aware of them. He sees only a horizon that appears infinite. This is how capitalistic propaganda presents it, pretending to extract from the "Rocksfaller" story whether it is true or not - a lesson of the possibility of success. The amount of poverty and suffering required for the emergence of a Rockefeller and the amount of depravity that the accumulation of a fortune of such magnitude entails, are left out of the picture and it is not always possible to make the people in general see

this, in any case the road to success is pictured as one beset with perils, but which, it would seem, an individual with the proper qualities can overcome to attain the goal. The reward is seen in the distance. The way is lonely. Further on it is a route for wolves, - one can succeed only at the cost of the failure of others.

Below:
In order to make us better wolves, capitalist propaganda teaches us to despise people like these, whom we have crushed under our march toward success, because if we showed love for them we would not be wolves, but human beings - and as human beings we would be destroyed ourselves in the system.....

O
F
S
I
S
Y
P
H
U
S

YOU CAN COVER UP ALL THE
CRIMES OF THE SYSTEM.....

**COVERING UP JUST
ANOTHER VICTIM**

Missy turns the ambulance-driver around from the dead man and sees on the wall in the background the inscriptions "Reporter: Mr. Gandhi, What do you think of Western civilization?" - Mr. Gandhi: "I think it would be a good idea!" - A nighttime photo of the wall finds two wounded vietnam veterans who lost part of their bodies defending that "civilization". Now that civilization lets them beg in the streets trying to survive until the next morning.

.....BUT ITS EFFECT WILL NOT
ESCAPE THE WORLD.

I mine senere billedbøger prøvede jeg at vise amerikanerne det chok, jeg allerede de første dage fik over uligheden. Men faktisk var det også den største lighed, USA nogensinde havde haft og skabt via høj topskat, som jeg dengang så og siden skildrede i *Amerikanske billeder*. Da Reagan i 80'erne satte skatten ned for de rige, eksploderede uligheden for alvor og inspirerede naive liberalister verden over til at følge trop.

er så let blot at dygne bomber ned over ”skævojede gooks”, når man ikke selv kender virkningen ...”

Da jeg til sidst vendte tilbage til Marnie inden afrejsen og fortalte om det, overraskede hun mig ved at spørge, om der dog ikke var noget som helst positivt, jeg havde set i New York. Jeg blev forvirret, fordi jeg følte, at jeg havde været oprigtig begejstret for det hele og for første gang følt mig øjeblikkelig hjemme i et land. Særligt den kæmpende ungdom var jeg helt forelsket i – både dens *Hair* og dens bomber. De havde for første gang i mit liv fået mig til at føle mig udadvendt og værdsat. Derfor blev jeg lidt ked af hendes opfattelse af mig og forstod den ikke, indtil jeg for nylig fandt denne passage i dagbogen fra mine første dage i USA:

”Jeg finder, at amerikanerne er langt mere sentimentale end andre. Endeløst skal jeg sidde og synge med dem ”All we are saying, is give peace a chance”. Danskerne kunne ikke synge den slags sange på dansk. Åh, for helvede, hvor jeg hader amerikanerne. Her har de bombet løs på Vietnam i årevis, og så finder de pludselig ud af, hvad fred er, når deres egne unge dør i hobetal. Vietnameserne har aldrig kendt freden. USA fortjener den ikke. Jeg sidder her mellem tusinder af syngende, sentimentale unge. Kan man fornægte mig i at blive lidt bitter?”

Jo, Marnie havde ret. Det land, som øjeblikkelig havde åbnet sine hjerter for mig, havde jeg ikke selv åbnet mig betingelsesløst op for og levet mig ind i uden at fælde domme. Jeg var som interimistisk indvandrer ankommet med alle mine fordomsfulde bylter og havde begejstret mange med min politiske entusiasme og viden, men andre lukkede sig for mine selvgode og direkte dræbende vurderinger. Jeg skulle på en meget længere rejse, før jeg sagtmodigt kunne opnå salighed ved hel- og ikke halvhjertet at integrere mig med amerikanerne og derved gøre mig fortjent til deres udelte kærlighed. Noget havde jeg tydeligvis glemt fra min barndoms kirke: ”Salige er de barmhjertige, for de skal møde barmhjertighed” (Mat. 5, 1-12).

Amerikanske engle

Under turen fra Marnies New York op til farmen uden for Toronto i Canada, følte jeg mig virkelig ”fattig i ånden”. Hele vejen derop i Greyhound-bussen – fyldt med sorte og fattige hvide passagerer – slog det mig, hvor trøstesløst befolkningen afspejlede min egen indre sindstilstand i det fattige ”upstate” New York, vi kørte igennem. Fordomme er interessante, for jeg kunne mærke, at jeg på afstand næsten væmmedes over dette forhutlede område. Men da det år senere blev et af mine vigtigste som foredragsholder, åbnede det sig for mig med sine tårevædede vidnesbyrd om incest og traumer. Straks ved ankomsten til Canada bebrejdede Kristen mig, at det havde taget så lang tid at ankomme. Jeg svarede, at jeg var blevet forført af først Islands præsidentdatter i tre uger og dernæst af en rig og en fattig kvinde i New York i to uger. Da hun spurgte, om vi havde haft sex, svarede jeg, som ret var, at det mente jeg ikke, nogen af dem havde tænkt på. Men da jeg fortalte hende om, hvordan Marnies og mine senge havde stået så tæt, at vi kunne røre hinanden, og hvordan Marnie havde ligget nat efter nat og pludret løs i de seneste nattetimer, når jeg prøvede at sove, gav Kristen mig endnu flere bebrejdelser. ”Jamen hvorfor lærer du aldrig at læse kvinder og deres behov? Det er jo helt tydeligt på din beskrivelse, at hun bare drømte om at komme i seng med dig. Hvordan kunne du være så koldhjertet over for den stakkels kvinde, der lod dig bo hos sig i en hel uge?”

Jeg husker, hvordan jeg i lang tid skammede mig over, at jeg ikke engang havde tænkt på at give lidt igen for den fantastiske amerikanske gæstfrihed, Marnie havde ydet mig i New York. Men siden hen, hvor jeg bedre har lært at integrere mig både med amerikanere og englændere, kan jeg se, at Marnies signaler over for mig ikke har været så entydige, som Kristen forestillede sig med sine egne fordomme om amerikanske kvinder. Marnie var nemlig som britisk-amerikaner et produkt af begge kulturer. Dels den løsslupne amerikanske side, som jeg siden skulle leve mig ind i, dels den snerpethed, jeg mange år efter oplevede hos britiske kvinder, som end ikke tænkte på at invitere mig indenfor i deres hjem i England, og som nok bedst kan karakteriseres af et af de længst kørende skuespil i London, *No Sex Please, We're British*. Den eneste kvinde, der i

England nogensinde inviterede mig til at dele sin seng, var amerikaner, ligesom det – bortset fra Kristen – var tilfældet under hele mit lange ophold i det britiskprægede Canada. Så hvordan skulle to så forvirrede indvandrere som Marnie og jeg dog kunne nå hinanden på så kort tid?

I retrospekt fortryder jeg ikke, at jeg ankom med så ideologisk en nedblænding til USA, idet selvsamme revolutionære synsvinkel hjalp mig til at se nogle af de ting, der siden førte til *Amerikanske billeder*. Men tænk, hvis selvsamme nedblænding havde ført til, at jeg helt havde lukket mig for amerikanernes menneskelighed, og det havde resulteret i, at jeg var blevet oppe i det mere politisk korrekte Canada eller var flygtet hjem til det retfærdige Danmark? For i Canada følte jeg igen den menneskelige ensomhed, jeg havde følt i Danmark. En ensomhed, som bevirkede, at min politiske fordømmelse af ”amerikanerne” heroppe voksede til ideologisk fanatisme.

Derfor var det godt at se den ikkeideologiske hippie Kristen igen efter næsten et års fravær, selvom jeg havde glemt hendes kværulerende og argumentresistente generaliseringer, når jeg selv fremturede med mine

Godfrey-familien ved min ankomst i april 1970. Fra venstre: yngste bror Adam, far Charles, mor Margaret, Kristen og storebror Mark.

egne ideologiske og bedrevidende generaliseringer. Hvis jeg ikke i New York havde opdaget, at jeg havde været midt iblandt jøder, indså jeg nu, at det havde jeg nok alligevel været, når jeg lyttede til hendes fordomme, ”jews smack with their lips”, ”jews are too ideological and argumentative”, ”jews always argue about who should sit where at the table” og så videre, der på så mange måder syntes at beskrive hende selv, at jeg i lang tid troede, hun var jøde. Gennem Kristen opdagede jeg nu, at det netop var alle disse træk, jeg var kommet til at elske ved ”amerikanerne”.

Men hun gav mig også en velkomst, jeg aldrig vil glemme, da hun fik os til at tage LSD sammen. Det følte som en endeløs og kold hjerneafvaskning af mine nye tilegnede fordomme på godt og ondt, hvorunder jeg pludselig så alting ”lysende klart”, men samtidig ikke gav mig helt hen. For jeg holdt hele tiden paranoidt øje med knivene i huset, og om den varmloddede Kristen mon skulle flippe helt ud og give sig til (som i Dannebrogsgade) at kaste dem efter mig. Da vi efter et halvt døgn tid i denne vanvittige sindstilstand dristede os ud i Torontos gader, virkede de enorme skyskrabere fuldstændig eventyrlige omkring os, og jeg ærgrede mig siden over, at jeg ikke var ankommet til Manhattan på et tilsvarende syretrip.

Efter trippet virkede Toronto med sine to millioner indbyggere som den rene landsby i forhold til New York og næsten blæst for mennesker. Derfor var det pludselig ikke så slemt at skulle ud på farmen to timer nordpå og være bondedreng. Særligt ikke da det hurtigt følte, som om de mest havde erhvervet den udelukkende for min skyld – uden egentligt landbrugsarbejde at lave – fordi dr. Godfrey tjente så mange penge som læge, at det mest handlede om at få en investering, han kunne afskrive. Derfor havde de også ventet desperat på, at jeg skulle komme, før de købte de 12 køer – slagtekvæg, som ikke engang skulle malkes – som jeg skulle passe og drive ind og ud af den nybyggede lade. Jeg gav dem lynhurtigt navne som Che, Marx, Lenin, Rosa, Trotskij, Ho Chi Minh og så videre, men da de ustandselig løb væk, og jeg måtte løbe rundt på naboernes marker og i skovene og råbe ”Trotskiiiiij!”, blev min første store opgave at grave pæle ned til indhegning af det enorme bakkede område. I weekenderne kom hele familien ud på farmen for at hjælpe

til, og den finkulturelle dr. Godfrey satte gigantiske højtalere op på markerne med operamusik. Særligt om lørdagen fik vi det sendt live, direkte fra Metropolitan-operaen i New York under arbejdet. Ingen af os i familien, Kristen og de to brødre, Mark og Adam, brød os dog om hans tilstedeværelse, da han var absolut *workaholic* og havde nogle indre aggressioner over for familiens ladhed, som fik ham til at gå rundt om bordet og smække fluer, når vi endelig prøvede at slappe af under fællesmåltiderne.

Min arbejdstid var otte timer om dagen, men som jeg husker det, var det mest disse to dage i weekenden under hans opsyn, at jeg puklede. Resten af tiden gik jeg alene på farmen med fru Godfrey, som ikke holdt øje med mig, hvorfor jeg lagde mig op i høet i laden for at sove om dagen, fordi jeg var træt efter at læse og skrive i min lille, isolerede hytte ude i bakkerne om natten. Da alle hegnspælene var gravet ned, vred dr. Godfrey hjernen for at finde mere arbejde til mig. Der skulle lægges vand fra huset de cirka 400 meter ned til stalden, og han ville købe en dyr gravemaskine, som han kunne afskrive. Jeg sagde, at det kunne jeg grave med min billige danske arbejdskraft til 200 canadiske

Jeg elskede mine køer. Det er vist Trotskij længst ude på højrefløjnen foran laden.

Dr. Godfrey foretrak at leje maskiner. Her er Adam ved at anlægge grusvejen ned til den nye farm sammen med Mark og mig i korte bukser.

dollar om måneden på mindre end en uge. Til hans irritation råbte min skytsengel, fru Godfrey: ”Ja, lad dog Jacob prøve at gøre forsøget.” Det blev til et større væddemål, som jeg næsten kom til at fortryde. For i mellemtiden var sommeren kommet med 45 graders fugtig varme i dette område af Ontario, hvor man til min overraskelse endog dyrkede tobak. Og jorden, som jeg skulle grave vandledningen halvanden meter ned i, viste sig at bestå næsten udelukkende af sten. Så sveden drev af mig, mens jeg hakkede mig igennem, og hvis ikke jeg hele tiden havde identificeret mig så fanatisk med de kæmpende vietnamesere, som på samme tid gravede deres gigantiske tunnelsystemer i langt værre fugtig varme, ville jeg aldrig have kunnet udføre arbejdet. Så med al min fanatisme nåede jeg det til tiden og vandt væddemålet om ”at levere vand til Ho Chi Minh”. Og hver gang der siden kom venner på besøg, såsom premierminister Pierre Trudeau, stod fru Godfrey pralende og omtalte mig som ”Canadas hurtigste og mest ’undergravende’ grøftegraver”.

Til min forbavselse endte jeg med at elske mit arbejde som ”guerilla farmer”, når jeg spredte komøg over de bølgende marker til tonerne af Bizets Carmens kampråb: ”Toreador til kamp. Mørke øjne følger dig.

Kærligheden venter. Den truende (amerikanske) picador til hest vil falde” (dog afløst af min egen medbragte grammofonplade med vietnamesiske kampsange, når dr. Godfrey ikke var til stede). Og jeg elskede at køre rundt i min jeep for at købe hø fra nabofarmenes gigantiske gamle lader af rødmalede egeplanker (som fik mig til at bryde ud i gråd, når det hændte, at de efter lynnedslag brændte ned i al deres historiske skønhed). Jeg agerede også udendørsarkitekt og købte ”two by four”-lægter til alle de gangbroer (ned til vores store svømmebassin) og tørrestativer, som fru Godfrey bad mig konstruere og tegne, så hun kunne spadsere tørskoet rundt. Altid sammen med mine to store sorte hunde, Dodger og Fagin, når de ikke opførte sig kriminelt som i Oliver Twist og selv gik under jorden i dagevis for at vende ildelugtende og nålestrittende hjem efter vilde kampe med svært bevæbnede stinkdyr og hulepindsvin. Herefter kunne jeg bruge en hel dag på at trække nålene ud af dem og lugtede selv så ubehageligt, at jeg alene af den grund var forvist til min øde hytte.

Fru Godfrey og Kristen til frokost.

Jeg elskede at køre rundt i min jeep med mine to sortsmudske Oliver Twist-karakterer.

Ellers var de bedste stunder måltiderne alene med fru Godfrey, hvor hun dels beundrede min venstreorienterede idealisme (i dyb skuffelse over, at hendes egne børn ingen havde), dels advarede mig mod farerne ved en sådan radikaliserings på en måde, jeg først siden forstod betydningen af. Sagen var nemlig, at Margaret og Charles Godfrey havde mødt hinanden i deres ungdom under et debatmøde i en kirke, dengang han var kristen og troede på tilgivelse af det syndige menneske, mens hun som fanatisk kommunist troede på, at man kunne skabe et nyt menneske. Efter en heftig debat inviterede han hende på en date ”for at vi kan

fortsætte vores vigtige diskussion”, hvorefter de endte med at afradikalisere hinanden i et langt ægteskabs opslidende debatter, der ofte – følte jeg – var mere karakteriseret af afhængighed af hinandens sarkastiske bemærkninger og fluesmækkende pirrelighed end af dybere kærlighed.

Med kommunismens blodige udvikling i Sovjetunionen var Margarets idealisme og tro på en bedre verden for længst falmet og erstattet af kynisme. Og dog ønskede hun at holde lidt fast i troen og håbet og lyttede derfor ivrigt til mine argumenter om, at det med de helt anderledes nye revolutioner i Vietnam og Cuba ville lykkes at skabe ”det nye socialistiske menneske”. Jeg abonnerede i Canada på den engelsksprogede udgave af den cubanske avis *Granma* og sad og genfortalte Castros lange taler ved aftensmaden, og også hun var enig i, at de lød utrolig fornuftige og intelligente som løsning på de fattige landes problemer. Ellers havde jeg stort set alle mine informationer fra – og havde udelukkende tillid til – amerikanske kilder som Lee Lockwoods *Castro's Cuba*, *Cuba's Fidel* og *Venceremos Brigade* skrevet af begejstrede unge amerikanske frivillige i Cuba. Med alle mine traumer fra maoisterne, der havde huseret i mit liv i København, havde jeg ingen som helst interesse i Maos Kina, men sjovt nok var det fru Godfrey, der nu ivrigt åbnede mine øjne for dette nye kommunistiske eksperiment med egne iagttagelser fra deres rejser i Kina. Den engelske kirurg Joshua S. Horne beskriver i bogen *Away with All Pests* det udsultede, fattige, koloniale Kina og siden Maos Kina, og den var lige ved at gøre mig til maoist – i al fald så meget, at jeg indså, at der ikke var anden vej end en kommunistisk revolution, hvis de fattige lande skulle reddes. Således sendte jeg i min begyndende dialog med min far nu en masse postkort hjem med farvestrålende billeder fra Maos Kina med sætninger som ”fru Godfrey siger også”. Hvad jeg behændigt glemte at skrive, var al hendes indre tvivl om, hvorvidt dette storstilede revolutionære forsøg på at redde menneskeliv ikke i længden også ville ende med at undertrykke menneskeliv og demokratisk frihed. Alligevel hævdede hun altid stolt, at det var hende, som fik Trudeau til som den første at oprette diplomatiske forbindelser med Kina, hvilket skete i oktober 1970, mens jeg var der.

Da jeg blaffede gennem Quebecs ghettoer og flyttede ind hos de undertrykte franskmænd, forstod jeg dog godt, hvorfor mange havde gjort oprør og støttet FLQ, der ses på døren. Børnene virkede forhutlede, som jeg senere så det i de sorte ghettoer i USA. Men i Quebec rangerede de sorte over franskmændene i hierarkiet, fordi de tilhørte de engelsktalende undertrykkere.

Men hvis vi på den måde var tæt på henholdsvis at radikaliseres og afradikaliseres hinanden i spørgsmålet om, hvorvidt revolutionær vold retfærdiggjorde store og nødvendige sociale fremskridt, kan det nok være, at vi begge blev rystet på plads, da der nøjagtig samtidig i oktober udbrød voldelig revolution i Canada kun fem timers kørsel fra farmen. Først bifaldt jeg, at den marxistiske befrielsesfront FLQ, inspireret af tidens oprørsgrupper verden over, søgte uafhængighed fra det franske Quebec. ”Selv her i det trygge Canada kan I ikke skjule jer for retfærdigheden,” råbte jeg begejstret, mens det endnu forekom som en leg. Men nu gik Margaret helt i sort og bifaldt, at Trudeau suspenderede demokratiet ved at indføre krigsretstilstand for at slå oprøret ned. Overalt var der vejafspærringer som i en krig. Men da guerillaer kidnappede både den britiske handelskonsul og derpå arbejdsminister Laporte, som til sidst blev fundet myrdet i et bagagerum, fik de frit lejde og blev fløjet til Cuba mod ikke også at slå handelskonsulen ihjel. Det var alligevel et wake-up call midt i al min revolutionsromantik.

Efter denne blodige oplevelse fik jeg samvittighedskvaler over i begyndelsen retorisk og blindt at have støttet vanviddet og begyndte at blive mere blød og lydhør over for fru Godfreys argumenter – for ikke at tale om dr. Godfreys kristne budskab om at nå fjenden gennem forsoning og dialog. Det er så let i isolation at retfærdiggøre voldelige frihedsbevægelser, men når de kommer så tæt på, at de berører ens dagligdag, og man næsten ser menneskene i øjnene, får man betænkeligheder.

Af en revolutionærs bekendelser

Når jeg siden har tillagt fru Godfrey så stor betydning for mig som en frelsende engel, der muligvis endte med at redde mit liv, skyldes det, at jeg ikke bare kunne feje hendes argumenter af bordet, som jeg kunne gøre det, når jeg diskuterede med de fleste højreorienterede. Nej, hun var grundlæggende solidarisk over for mit projekt og beundrede det, fordi hun selv havde rummet så meget af det som ung. Erfaringerne med hende brugte jeg siden i mit liv i arbejdet med at afradikaliseres vor tids tilsvarende islamister – med samme kærlige, solidariske argumenter.

For var der noget, hun og de fleste canadiere, jeg mødte, var solidarisk med mig i, var det modstanden mod Vietnamkrigen. Derfor var der udbredt forståelse for den voldelige modstand inde i USA (dog som nævnt blandet med frygt for, at den ville inspirere til voldelig modstand i Canada). Så udadtil støttede befolkningen Trudeau, da han åbnede grænserne for hundred tusinder af amerikanske ”draftdodgers” (værnepligtsundvigere) og desertører på flugt fra militærtjeneste i Vietnam – selvom mange af dem, jeg mødte, faktisk selv var radikaliserede i varierende grad, eller ligesom jeg hurtigt blev det.

For i min egen canadiske fremmedgjorthed følte jeg mig naturligt hjemme blandt disse unge, langhårede amerikanere, som med deres bedrestillede baggrund og uddannelse blev en stor gave for Canada. Når jeg trods min isolation på farmen blev så knyttet til og inspireret af disse militærnægtere, skyldtes det blandt andet, at det var dem, jeg naturligt søgte hen til, da deres hovedkvarter i Toronto, The Yellow Ford Truck, lå i nr. 25 Baldwin St. (i den gamle jødisk-kinesiske ghetto, som nu blev kaldt ”den amerikanske ghetto”), lige ved siden af nr. 29, hvor jeg boede hos Kristen i min fritid. Ydermere opkøbte de mange af farmene omkring dr. Godfreys og indrettede dem som hippiekollektiver. Derfor blev jeg hyppigt inviteret med til deres festlige ladeballer med dans til violin, guitar og især bluegrassbanjomusik til langt ud på natten. Jeg tror også, det var dem, der sammen med John Lennon og Yoko Ono arrangerede den store alternative musikfestival Strawberry Fields ikke langt fra vores farm, i frustration over at de ikke kunne komme til den endnu større, sagnomspundne Woodstockfestival lige syd for grænsen. Kristen og hendes brødre tog mig med blandt de næsten 100.000 halvnøgne, græsrygende deltagere, men ud over Procul Harum kendte jeg i min grænseløse uvidenhed ikke musikerne, før jeg til min forbavselse kun et år efter selv stod på scenen i The Gaslight i New York og med navnene på en seddel skulle introducere nogle af dem for publikum. Både der og især til ladeballerne var min frustration altid, at jeg modsat de utilnærmelige canadiske piger forelskede mig i de amerikanske hippie-piger i deres blafrende indiske skørter og lange, flagrende hår, men forgæves, da de næsten alle var kommet til Canada sammen med deres

flygtede kærester. Åh, hvor jeg elskede og følte mig draget af disse unge amerikanere!

I min seksuelle frustration kastede jeg mig i stedet over ”revolutionen” (mod USA) i min lille, afsondrede hytte, som Kristen udenpå dekorede med et billede af Lenin fra sin veninde Lindseys venstreorienterede silketrykkooperativ. Jeg lod det udelukkende hænge for at irritere fru Godfrey, for jeg havde ingen interesse i Lenin, som jeg kun kendte fra de ting, indiske Jogindar havde fortalt mig derhjemme. Jeg har siden tænkt over, hvorfor vi unge, der midlertidigt danner vrede modkulturer, så hyppigt vælger de mest provokerende symboler – Hitler, Stalin, Bin Laden og så videre – uden inderst inde selv at tro på dem. Men her, hvor fru Godfrey ingen adgang havde, følte jeg mig beskyttet til at dyrke min tro på, at den unge generation havde lært nok af fejlene til ikke selv at svigte de fattiges nødvendige oprør. Som den langsomme læser jeg er, fatter jeg ikke i dag, at jeg dengang fik læst så mange revolutionære bøger i olielampens skær. Særligt de fattiges situation i Latinamerika bevægede mig meget, når jeg læste bøger af New York Times-korrespondenter som John Gerassi. Jeg købte bøger og lydbånd for at lære spansk, og endda en sovepose, som jeg sommeren igennem trænede i at sove i udendørs, idet jeg forestillede mig, at sådan ville jeg komme til at bo i fremtiden, når jeg skulle ned og støtte guerillaerne i Guatemala i mit sindsoprør over Nixons blodige undertrykkelse af de frie valg der – i vrede mod ”los norte americanos”, som Nixon selv fik at føle overalt under sit besøg i Latinamerika. Jeg gjorde mig ikke større tanker om, hvad disse naive drømmerier ellers ville indebære. Og jeg havde slet ikke fantasi til at forestille mig, at jeg ikke en eneste nat gennem de næste fem års vagabondering skulle få brug for den sovepose, fordi amerikanerne overalt så gæstfrit inviterede mig ind under deres egne dyner. Så kærligt, at jeg fuldstændig forråbte min egen planlagte revolution mod dem og korrumpet endte med at forvanske det cubanske kampråb til ”venceremos en la cama”. Kald det afradikalisering, så det batter!

Men inden min store rejse ned mod de fattige lande skulle jeg først – ligesom alle rigtige revolutionære – retfærdiggøre den med et stort revolutionært kampskrift. For det siger sig selv, at man jo ikke ønsker

Med Ho Chi Minh på mit skrivebord sad jeg her i min hytte efter arbejdstid og skrev endeløst på mit store kampskrift og lige så lange breve.

Min elskede hytte ude i bakkerne dekoreret med Lenin for at provokere fru Godfrey.

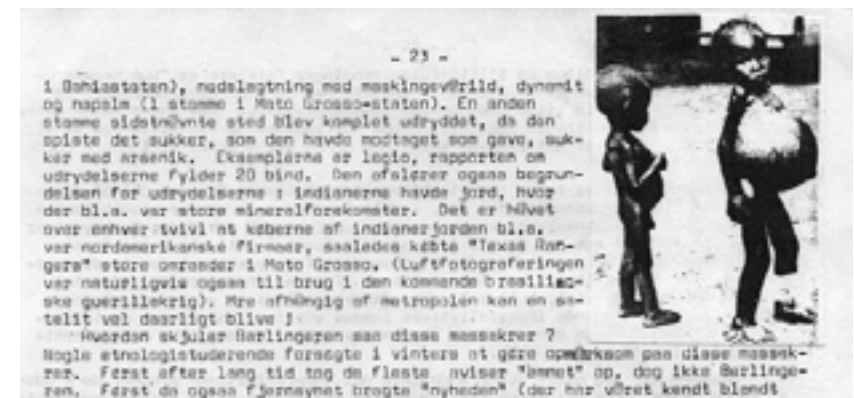
at dø forgæves og anonymt. Så nat efter nat sad jeg og skrev endeløse sider med kuglepen om, hvorfor der ikke var andet at gøre nu end at støtte den verdensomspændende kamp for de fattige. Da jeg ville sende mit kampskrift til mine mere borgerlige venner i Danmark, prøvede jeg næsten udelukkende at bruge borgerlige kilder. Og da jeg brugte de dengang høje økonomiske vækstrater i de socialistiske lande som argument for, at kun socialisme kunne redde de fattige lande, husker jeg blandt andet, at jeg citerede Herbert Pundik fra Politiken for denne sætning om Sydkoreas fattigdom i modsætning til Nordkoreas: "Landet, hvor fuglenes sang er forstummet, og børnene skrider efter mad." Netop derfor bed jeg mærke i, at Pundik 25 år efter brugte nøjagtig den samme formulering, men nu om Nordkorea, hvis vækstrater i mellemtiden var faldet ligesom i de andre kommunistiske lande, mens de var eksploderet i Sydkoreas tigerøkonomi.

Så mens første del af mit store kampskrift mest handlede om den uretfærdige undertrykkelse, USA udsatte de fattige lande for, kastede jeg mig ud i en enorm analyse af, hvordan de fattige lande kun kunne reddes gennem socialismens høje vækst (som eksempelvis på det tidspunkt i Jugoslavien var på 11 procent). Jeg er imponeret over i dag at se alle de grafer og matematiske ligninger, jeg brugte – og vistnok selv forstod – som fik hele mit kampskrift til at ligne noget for mig i dag uforståeligt som Thomas Pikettys *Kapitalen*. Det er frygtelig pinligt i dag at skimme disse sider (af min naivitet), men jeg er dog lidt stolt af ikke en eneste gang at have plæderet for en socialistisk omvæltning i vores egne vestlige lande, som de hjemlige danske universitetsmarxister gjorde. Her følte jeg, at vi allerede havde opnået den ideelle velfærdsstat, og efter 1969 vedblev jeg med livet igennem at være en god socialdemokrat. Nej, her handlede det kun om at reducere vores egen kunstigt høje levestandard ved at omfordele til ulandene.

Jeg var egentlig ikke selv klar over, hvor meget jeg havde skrevet i løbet af sommeren, før jeg om efteråret tog den enorme stak håndskrevne papirer med til Kristens lejlighed i Toronto og derpå sad i weekenderne i trotskisternes kontor og med én finger tastede det hele ind på 150 ark stencilpapir for at duplikere det. Alene arbejdet med at rette alle

Mit færdige, tykke kampskrift med min kinesiske ven Ejnar Changs kobberstik på forsiden. Og ved siden af ligger det tykke bundt håndskrevne sider, der lå til grund for det indtastede skrift. Mine gamle skolekammerater, der modtog det, har aldrig beskyldt mig for dovenskab.

Mit illustrerede kampskrift var fyldt med indignerende rapporter om amerikanske kilder om massakrerne og sulten i de USA-indsatte diktaturer. Her fra Brasilien, hvor to af de kæmpende i den omtalte guerillakrig siden blev Brasiliens demokratisk valgte præsidenter. Så her havde jeg det kommende demokrati på min side!

slåfejlene over med korrekturlak var lige så beundringsværdigt som at foregive, at jeg støttede Torontos håndfuld af trotskister med deres endeløse, tomme snak om "masserne". 150 tætskrevne sider – i alt 820.000 anslag svarende til halvanden gange denne bog – duplikeret i cirka 100 eksemplarer til mine venner i Danmark. Men lige inden jeg skulle sende det hele hjem, skete der det, at Salvador Allende 4. september 1970, som

Kristen i min hytte sommeren 1970, som vi stadig boede sammen i 35 år efter.

den første socialist nogensinde, vandt valget i det eneste demokratiske land blandt Latinamerikas diktaturer. Så hele mit kampskrifts budskab om, at kun en voldelig revolution ville kunne redde de fattige, faldt til jorden, og fra nu af begyndte jeg sammen med påvirkningen fra fru Godfrey og oktoberrevolutionen i Quebec at ændre holdning og snakke om at ville ned og støtte "Allendes demokratiske kamp mod USA" frem

Kristen og jeg i farmens store svømmepøl.

Kristen med Ricardo fra Argentina.

for en voldelig omvæltning. Men for min egen mentale tilstand mærkede jeg, at det var godt for mig, at jeg havde brugt denne sommer på at skrive mig ud af min vrede mod USA – fredeligt, men med voldelige ord – og på den måde langsomt åbne mig op for og blive mere forstående og tolerant over for mennesker på min fortsatte vej.

Som antydnet var der sikkert også nogle dybere bevæggrunde bag min vrede og frustration. Mens fru Godfrey blev den mor for mig, jeg aldrig rigtig havde haft, savnede jeg på farmen de intime kæresteforhold, jeg havde haft i Danmark. Jeg følte mig så ensom, at jeg begyndte at skrive til tidligere kærester som Lotte og Lisbeth om, at de skulle komme over, så vi kunne give vores forhold en ny start. Jeg var ganske vist sammen med Kristen i weekenderne, men snart fandt hun en anden halvkæreste i den argentinske marxist Ricardo Perez, som flyttede ind hos hende. Han var lidt af en Che Guevara-type fra det argentinske bourgeoisie. Vi blev straks gode venner og planlagde at rejse sammen ned for at forsvare Allendes revolution i Chile. (Vi havde dog begge svigtet revolutionen, da han mange år efter, i 2004, genkendte mig på Wall Street i New York, mens jeg umuligt kunne genkende ham, nu hvor han var blevet en rig argentinsk forretningsmand i jakkesæt med kort hår). Og vi havde ingen problemer med at dele samme kæreste, når Kristen på skift

Den nu 90-årige dr. Godfrey til min 60-års fødselsdag i København i 2007 – ved siden af Marius Ibsen.

Fire generationer sammen. Den over 90-årige litauiske jøde, der ændrede navn til Godfrey i USA, med Charles, Adam og Adams søn. Adam døde af modermærkekræft i maj 2019.

sov sammen med mig og ham. Dette særlige forhold til Kristen fortsatte livet igennem som den mest naturlige ting. I mine rejseår i USA blev hun ved med at blaffe ned og bo hos mig i New York, San Francisco, eller hvor jeg nu befandt mig, selv når jeg boede sammen med amerikanske kærester, ligesom sorte kærester siden blaffede op til farmen i Canada, når jeg selv vendte tilbage for at være sammen med Kristen.

Seksuelt havde vi, siden jeg mødte hende som 18-årig, aldrig skænket vores forhold en tanke. Jeg husker mit chok, da hun en dag i Toronto efter to års fravær sagde, hvor godt jeg så ud nøgen. For det omvendte kunne jeg ikke finde på at sige om hende, da jeg aldrig havde følt mig fysisk tiltrukket af hende, men derimod mentalt draget, på samme måde som jeg siden følte mig draget af jødiske kvinder. Og måske var forklaringen den samme, for da jeg i skrivende stund skulle bruge nogle facts, skrev

Med fru Godfrey i 1986 under et af mine mange senere besøg, som hun med sin invitation i 1969 havde lagt grobunden for.

Kristen med de forførende jødiske træk, som jeg siden skulle komme til at falde for så ofte i USA.

jeg til hendes nu 101-årige far, som for første gang fortalte, at hans egen far, som jeg hyppigt havde mødt i 1970, var flygtet til USA fra et jødisk shtetl under pogromerne i Litauen. Siden var de begge flygtet til Canada under indtryk af mccarthysmens kodede antisemitisme. Så først nu, 50 år efter, forstod jeg Kristens generaliseringer om jøder, og hvorfor hun altid med sit krusede hår havde mindet mig om de russiske jøder, der gennem så mange år i USA tog mig i deres kærlige favn. Det var også især disse mørkhårede piger, jeg havde følt mig draget af under ladebaljerne den første sommer, mens jeg endnu ikke vidste, at de var jøder med al den politiske idealisme, der var så typisk for dem, og som omvendt altid gjorde dem interesserede i mig. Hvis Kristen havde arvet blot lidt af

samme genetik, forstod jeg også, hvorfor hun følte sig tiltrukket af to så fanatiske revolutionære som Ricardo og mig, mens hun selv betragtede det hele lidt ovenfra – med tilpas kynisk og drillende distance.

On the road

Det første ensomme år på farmen virkede endeløst for en ung mand, der ikke så meget savnede sex som intimitet. Så når Kristen og Ricardo hyggede sig sammen under mine weekendbesøg i Toronto, vandrede jeg frem og tilbage langs Bloor Street om aftenen – gaden, hvor alle de smarte og veldrejede unge hvide kvinder spadserede for at blive set. Problemet var blot, at ingen af dem ville vide af mig med mit lange hår. Eller også ville de og ignorerede mig af samme grund. Og de sorte caribiske kvinder omkring Spadina Avenue i vores eget nabolag var endnu mere ligeglade med mig, præget som de var af Canadas britiske kulturmønster, og bortset fra det havde jeg endnu ikke selv fattet interesse for sorte. Det var og vedblev at være den deprimerende kvindelige reaktion over for mig overalt i Canada, hvor det gennem hele det første år ikke lykkedes mig at få en eneste kæreste. Kun én gang var jeg tæt på, da jeg på en eller anden måde fik lokket en ung pige, Patricia Smidth fra min lokale by, Stouffville, ud på farmen. Dagen glemmer jeg ikke, mandag 17. august 1970, mens fru Godfrey handlede i Toronto. Guderne må vide hvordan, for Patricia var vist ikke mere end 16-17 år, men tydeligvis ude på lidt spænding i sine korte, afklippede jeans i den enormt kedelige teenagekultur derude på bøhlandet. Jeg må virkelig have været trængende, for jeg brugte alle mine politiske idéer på at forføre hende ind i min hytte, hvor det også lykkedes mig i det mindste at ”mindfucke” hende. Det var nyt for mig, da jeg altid passivt havde ladet kvinder tage initiativet. Så jeg var nok lidt klodset og ikke helt glad ved rollen, hvorfor hun selv holdt igen, og vi aftalte, at hun skulle tage hjem og tænke over det og komme tilbage en anden dag, hvis hun havde lyst. Men forinden ville jeg påvirke hende lidt og lod hende derfor låne Jerry Rubins nye amerikanske bestseller *Do It* med hjem. Det var en letlæst, forførende billedbog fra den amerikanske modkultur med en provokerende

sammenblanding af hippiernes, yuppiernes og den politiske venstrefløjs idéer. Jeg fik imidlertid et chok, mens jeg håbefuldt ventede på at se Patricia igen, da hendes far, en lokal bankmand i fint jakkesæt, i stedet rasende kom kørende ud på farmen og skældte mig ud for at have givet hans datter sådan noget smudslitteratur. ”Hvad er det for noget umoralsk snavs, du lærer hende? Har du ingen anstændighed?” råbte han og viste, hvordan bogen overalt brugte ordet ”fuck” og smed den i hovedet på mig med samme ord: ”Go fuck yourself, but don’t fuck with my daughter’s head.”

Herregud, tænkte jeg, det var jo et ord, alle de unge i forvejen gik rundt og brugte. Jeg var mere skuffet over, at Jerry Rubins romantisering af den cubanske revolution ikke virkede langt mere undergravende for denne finansmand, men det var åbenbart ikke tilfældet her i Canada, hvor Trudeau havde oprettet et nært forhold til Castro. Bagefter indså jeg, at jeg havde fejlet ved ikke selv at have fulgt bogens vigtigste slogan over for min første og eneste canadiske date: ”Act first. Analyze later. Impulse – not theory – makes the great leaps forward. Just ... do it!” Dette nølende fejltrin i min karakter skulle jeg pudsigt nok igen og igen siden blive anklaget for af de helt anderledes handlekraftige amerikanske kvinder. ”Why do you always procrastinate?” (Jeg vidste ikke, hvad det betød, men kunne i sammenhængen regne ud, at det ikke var positivt ment).

Men når man som jeg gennem snart et år havde internaliseret canadiernes puritanske britiske kultur (skik følge eller land fly), ender den jo med at blive normen og én selv den afvigende. Jeg begyndte i al fald at bilde mig selv ind, at det virkelig var mig, der havde et problem med kvinder. Så stærkt følte jeg problemet, at jeg kort efter nederlaget med Patricia Smidth besluttede mig for at gå til en psykolog i Toronto for at få hjælp. Det kostede en formue, og alt, hvad jeg husker, at der kom ud af det, var hans afsluttende bemærkning: ”Why don’t you go out and cut some trees?” Jeg svarede, som ret var, men endnu mere nedtyngt: ”But that is what I already do all day long!” Men hans råd hjalp stadig ikke. Kun blev fru Godfrey endnu mere begejstret for mig, da hun så

mig dagen lang hugge brænde til vinteren og nu rosede kaldte mig ”Canada’s fastest tree cutter”.

Derimod hjalp det, da den hårde vinter kom, for den kunne selv nok så meget brænde i min ovn i træhytten ikke klare, hvorfor jeg ved juletid i en lang periode flyttede ind i dr. Godfreys lejlighed, der var tilknyttet hans klinik i Toronto. Og der begyndte hans smukke, mørkhårede lægesekretær konstant at flirte med mig, hvilket slog benene væk under mig, hvorfor jeg forundret spurgte: ”Are you from outer space?” Hun svarede overrasket: ”Nej, jeg er fra USA,” hvorefter hun skyndte sig at tilføje, da hun frygtede, jeg ville reagere negativt på en amerikaner, ”men politisk er jeg fra Rusland, da jeg er Kropotkin-anarkist.” Og snart havde Ann Ruffner, som hun hed, forført mig ind under sin varme dyne, hvor hun straks gik i gang med at ”mindfucke” mig med russisk anarkisme, som jeg aldrig havde hørt om før, men som hun mente ville blive svaret på USA’s kommende revolution. Jeg blev ved med at plage hende: ”Tag mig med, tag mig med – langt væk fra dette kolde land, der modsat USA aldrig har haft en revolution mod England, hvorfor både mænd og kvinder bliver ved med at sidde fast i reaktionær victoriansk puritanisme.” Og det lod Ann sig ikke sige to gange, før hun inviterede sin nye danske kæreste

Ann Ruffner foran forældrenes hus, hvor jeg fik søsterens store værelse øverst til venstre, der stod urørt efter hendes død.

Dette billede af Ann Ruffner og hendes mand blev vistnok taget til mit sidste show i Charlottesville 6. november 1995 eller under et senere besøg. Vores kortvarige anarkistisk/filosofiske forhold fik kickstartet andres mere håndgribelige revolution og mit aktivistvennskab med Nathan Gardels og Jane Fonda.

med hjem på juleferie hos sine forældre nede ved St. Louis, skønt hun helt havde glemt at fortælle mig, at hun faktisk allerede var gift. St. Louis ville være et meget behændigt stop, da det var cirka halvvejs på min videre vej ned til Latinamerika, som jeg nu endelig ønskede at rejse ned til. Jeg havde godt nok fået mange advarsler af canadierne mod at blaffe gennem det voldelige USA, så jeg var rystende nervøs, da jeg efter busturen gennem Detroit og Chicago endelig stak tommelen ud.

Men straks slog den smukke, lyshårede Gloria Gardels bremserne i og insisterede på at tage mig med hjem og bo hos sine præsteforældre i Cahokia, Illinois. Allerede under næste dags gudstjeneste blev jeg rodet ind i en våbenleverance til De Sorte Pantere af hendes revolutionære bror, Nathan. Og således blev jeg ustandselig afsporet af Amerikas kvinder, men nåede dog frem som lovet til den store nytårsfest, som Ann Ruffner havde inviteret mig til. Her blev jeg forført af hendes gamle veninde Sharon Lee Holland til at få rensset mine tænder næste dag i hendes tandlægeklinik, hvor hun voldtog mig i tandlægestolen (forinden havde hun bag min ryg indhentet tilladelse fra anarkisten Ann). Til gengæld forførte jeg hurtigt Sharon i den grad med mine revolutionære idéer, at hun to år efter gik under jorden for at bombe regeringen. Men Sharon

satte også mig på en prøve, da hun, for at vi kunne sove sammen, indkvarterede mig i vennen Larrys hus. For Larry var en usædvanlig sød Vietnam-veteran, der mirakuløst havde overlevet et af de blodigste slag på Hamburger Hill ved Khe Sanh-basen. Jeg havde fulgt det langvarige slag dag for dag og blot ønsket, at befrielsesfronten ville få udsløttet alle amerikanerne der, så det kunne blive vietnamesernes afsluttende Dien Bien Phu-sejr over amerikanerne. Og så var jeg pludselig flyttet ind hos en af disse mine fjender, som jeg havde ønsket død, hvilket jeg meget bevæget og tårevædet tilstod over for Larry under vores lange natlige samtaler. Men Larry var tilgivende, fordi han selv havde ændret holdning, hvorfor han kort tid efter mit besøg sammen med Sharon og den senere præsidentkandidat John Kerry startede Vietnam Veterans Against the War.

Så over for en så formidabel fjende, der overalt brugte undergravende, forsonende kærlighed og afvæbnende varme senge, måtte jeg hurtigt overgive mig. Selv Anns konservative far, som var universitetspræsident, sad og snakkede om, at ”vi er sandelig midt i en revolution” og prøvede at overtale mig til at blive i USA, vistnok også fordi de håbede, at jeg skulle være deres nye ”relativt fornuftige” svigersøn, nu hvor deres egen, langt mere anarkistiske datter, Ann, tog en pause fra sin mand. Hm, tænkte jeg. Når selv de reaktionære hævder, at jeg allerede befinder mig midt i en revolution, hvorfor så lede efter revolutionen i Langtbortistan? Som følge af min og Sharons sammensværgelse fandt Ann og hendes mand dog siden sammen igen, men jeg fortsatte taknemmeligt med at bo hos dem under mine foredrag på University of Virginia lige til Anns død 2. december 2004, 55 år gammel. Og hos Gloria Gardels og hendes mand, når jeg viste *Amerikanske billeder* på University of Alabama, lige indtil hun blev dræbt i en bilulykke 9. juni 2002, 49 år gammel, sammen med sin mor. Hun blev begravet kun to kilometer fra stedet ved Lincolns gamle hjem, hvor hun havde givet mig mit første amerikanske lift.

Jeg havde troet, at det var en tilfældighed, at Vorherre havde sendt mig lige lukt ind i en præstegård på min første amerikanske blaffetur, men jeg skulle siden se et mønster i, at jeg konstant havnede hos disse oprørske lidelsesfæller, der også led af Preacher's Kid-syndromet – det

Sharon Lee Holland, dengang jeg mødte hende – og som terroristen, jeg havde forvandlet hende til to år efter, hvor hun var gået under jorden og begyndt at samle bomber mod regeringen.

vil sige at forsøge at leve præsteforældrenes kærlighedsbudskab ud ved at gå ud for at redde verden. Igen og igen blev de mine allierede, og Glorias revolutionære bror, Nathan, endte som så mange andre af mine radikaliserede venner fra dengang i toppen af det system, vi havde forsøgt at bekæmpe. Han har brugt det meste af sit liv i forhandlinger med alverdens politikere. Først med vores fælles guerillainspiration, Regis Debray – Che Guevaras kampfælle i Bolivia – og siden præsident Mitterand i Frankrig, om noget så ikkerevolutionært som pensionskasser.

I sin sidste julehilsen til mig i 2016 skrev Nathan: “Jacob, I saw Helle Thorning-Schmidt the other day and we were talking about you. All the best after all these years, Nathan.”

Sort samvittighed og gul feber

Sandheden var, at alle mine nye venner i forening havde skabt en stor, frelsende sammensværgelse mod hele min planlagte revolutionære fremtid i Latinamerika. Alle havde de dengang skræmt mig fra at blaffe videre ned gennem det voldelige Syden, hvor de sortes revolution allerede var i fuld gang, kun to timer syd for os i byen Cairo, Illinois. Derfor kan jeg i dag kun more mig over, at den store, selvindbildt revolutionære kandestøber så let lod sig skræmme fra at blaffe gennem USA ned til ”tryghed i Latinamerika”, som jeg siden kaldte det i mine foredrag i USA. Og da mine forældre samtidig havde sendt et kamera til mig i Canada, ”så du lige kan sende nogle billeder hjem om dine spændende oplevelser”, lod jeg mig derfor let overtale til nu at udsætte foretagendet. ”Så kan jeg tage med dig ned og kæmpe med de undertrykte!” som Sharon tryggede med de nye visioner, hun havde lært af mig. Så jeg vendte om og blaffede tilbage nordpå mod Canada igen for i stedet at tage den tryggere vej til Mexico ned langs Stillehavet. Da jeg langt om længe nåede tilbage til dr. Godfreys farm i Canada, åndede jeg lettet op efter denne min første ilddåb som blaffer i det USA, de hævdede var for farligt at blaffe i. Skønt jeg ikke havde nået mit erklærede mål om at undslippe ”los norte americanos”, glemmer jeg ikke, hvor stolt jeg var over at vise dem, at jeg nu kunne stå på egne tomlende ben. Tilmed kom jeg

tilbage med lige så mange penge, som jeg havde tjent på farmen, cirka 1.100 canadiske dollar, ligesom jeg gjorde det fem år senere takket være den amerikanske gæstfrihed. I mellemtiden havde hr. og fru Godfrey været på en langt længere og mere revolutionær rejse, som jeg forbavset skrev om til mine forældre: ”G nu hjemme efter jordomrejsen. Den før så antikommunistiske dr. Godfrey har købt Mao-uniform i Kina til hverdagsbrug og er nu overbevist maoist. Har dækket sin klinik med Mao-helbredsplakater og -citater.”

Men jeg skulle videre ud af det ugæstfri, nu iskolde og endnu mere hvide Canada. Til mit held søgte amerikaneren Rich fra Connecticut på et ”student ride board” medrejsende for at besøge sin bror, som var desertør på Vestkysten. Jeg kom ikke til at fortryde, at jeg måtte betale ikke mindre end 10 dollar (50 kroner) for at slippe for at stå ude i kulden på den 4.500 kilometer lange Trans Canada Highway, for der var så godt som ingen andre biler på den endeløse, kedsommelige strækning, hvor jeg forsøgte at tælle alle telefonpælene hele vejen. Desværre så vi allerede lige uden for Toronto en høj hippie stå med sin guitarkasse og hund og blev nødt til at samle ham op i frostvejret. Der var så koldt, at hver gang hunden tissede i den lille Beetle VW uden varme, frøs det øjeblikkelig til is på gulvet.

Det tog os hele to dage uden overnatning blot at nå ud af provinsen Ontario, og først her gik det rigtig op for mig, hvor stort Nordamerika er. I Sault Ste. Marie kunne vi ikke finde byen, da husene var dækket af sne op i fire-fem meters højde. Det blev en ubeskrivelig hård vinterrejse på en uge, men som jeg snart skulle lære som vagabond: Jo dybere smerte jeg tillod mig at blive udsat for, jo mere følte jeg mig straks efter belønnet i Himmerige. For i Vancouver på den varmere vestkyst kom jeg straks ind i varmen hos et par amerikanske flygtninge, Andy og Angie Rhodes. Den ene havde tilmed været personlig sekretær for USA’s præsident Johnsons nære ven, den indflydelsesrige senatsleder Mike Mansfield, men var gennem sin insiderviden blevet skræmt over USA’s krigsforbrydelser i Vietnam. Så vi fik straks et stærkt venskab, og han tog mig med til en fest hos de mange andre amerikanske politiske flygtninge. Som sædvanlig var der derfor underskud af kvinder, og jeg lagde

mærke til, at en beruset langhåret mand sad med armene omkring en smuk kinesisk pige og blev ved med at fable om at ”we are going home to knock down the Chinese wall”. Sådan gik det dog ikke helt, for uden at jeg havde sagt et ord til hende hele aftenen eller sendt hende et blik, vred hun sig pludselig hen på morgenen vredt løs fra ham og gik hen til mig med ordene: ”Lad, som om vi er venner, og tag med mig hjem.”

Siden skulle jeg se nok tilfælde af denne særlige racisme, som asiatiske kvinder kalder mænd, der lider af sygdommen ”yellow fever”, men det var første gang, jeg lærte, hvor seksuelt aggressive amerikanske mænd er – og selv at drage fordel af at være ”puritansk”. Men da jeg jo selv lige havde indoptaget det mere politisk korrekte canadiske kodeks, skulle jeg nok sørge for ikke også at skade mig selv ved at forsøge at slå

Jeg har besøgt Godfrey-familien igen og igen livet igennem i taknemmelighed over deres fødselsrolle for *Amerikanske billeder*. Under et af deres besøg i Danmark gav de anledning til mit andet show om Bolivia i kraft af dr. Godfreys rolle som præsident for CARE Canada. Men jeg havde ikke forestillet mig, at jeg skulle holde takketale om det til Godfreys 98-års fødselsdag, og at han allerede næste morgen som sædvanlig stod op klokken fem for at køre de tre timer til sit arbejde i Toronto. Hver weekend når jeg kørte med denne workaholic til Toronto, sad han under kørslen og dikterede sine mange bøger på diktafon. Som 102-årig i 2019 arbejder han stadig, men kommer nok ikke til min udgivelse af denne bog. Margaret døde i 2003, men jeg fik under stor morskab lov til at fotografere min frelsende engel i kisten, som hun forinden havde stillet op i stuen for at vænne sig til den.

kinesiske mure ned, da jeg jo gik ud fra, at den bedårende Kim Yang var canadier og ikke amerikaner.

Der var ingen tvivl om, at hun elskede mig – også fordi jeg i løbet af den korte tid blev en elsket papfar for hendes to noget så bedårende børn. Pudsigt nok blev forholdet afbrudt netop på grund af ”gul feber”, som jeg skrev til mine forældre: ”Da jeg kom til Vancouver, talte flere hvide om den gule fare, det vil sige alle de kinesere, der er væltet ind i byen, og senere måtte jeg indrømme, at der var en vis ”gul fare”. For jeg havde kun boet få dage hos Kim Yang, da både hun og en anden i huset fik ”gulsot”, eller hvad sygdommen hepatitis mon hedder på dansk, og jeg måtte i hast flygte ud af huset. Først fik børnene og jeg dog en indsprøjtning på en universitetsklinik, der til min overraskelse var oversvømmet med kinesisk personale, og hvor Kim kendte en kinesisk sygeplejerske, hvorfor det ikke kostede os noget.” Men videre skulle jeg jo, og mirakuløst blev jeg samme dag i øsende regnvejrs samlet op af en yngre kvinde, da jeg tog ind på universitetet for at få et lift. Beverly, som hun hed, søgte en passager, som skulle med i bilen ned til San Francisco. Hun havde allerede haft flere andre mænd til samtale, men valgte nu øjeblikkelig mig som sin udkårne, tilstod hun siden, da hun netop var blevet skilt fra en professor i New York. Og ja, jeg behøvede i den henseende slet ikke at spørge hende, om hun var amerikaner eller canadier med mit efterhånden hårdt erhvervede slogan: ”Skik følge og af land forføres.” For allerede inden første dags kørsel var forbi, havde Beve, som hun blev kaldt, fået mig forført omme bag i den store van, hvor vi bogstavelig talt fik gennemhullet selv de gigantiske redwoodtræer på den mest romantiske tur ned langs Stillehavet. Alene måneskinsudsigten fra vores honningmåneseng på den grønt bølgende Highway 1 ud over havet vil jeg aldrig glemme.

En vagabond skabes

”Welcome to America,” syntes alle forførende at skringe omkring mig, men fanatisk og stædig som jeg var, måtte jeg jo videre ned mod revolutionen i Latinamerika, som jeg sagde til hende ved vores tårevædede

Efter den 5.000 kilometer lange, iskolde tur kom vi til hægterne et par dage hos Peter, Patricia og Vicky i Clearwater i British Columbia. I min dagbog skrev jeg, at jeg aften efter aften gik rundt på Vancouvers barer og forsøgte at sælge min fåreskindsfur, da jeg ikke regnede med at skulle bruge den nede i varmen som guerilla i Latinamerika. Men jeg har den stadig i dag.

afsked, da hun efter tre-fire dages vuggende kørsel satte mig af på Haight-Ashbury i San Francisco. Hun dumpede mig af ved 12-tiden i strålende sol lige i nærheden af University of San Francisco, hvor hun sagde, at jeg let ville kunne finde et sted at bo. Så jeg vandrede rundt for at forhøre mig om et sted, jeg kunne ”crashe”, og den første, jeg kom i snak med, var en kraftig, sort matematikstuderende. Han sagde, at jeg kunne få hans seng på hans kollegieværelse, da han selv skulle sidde og skrive en stor matematikopgave hele natten. ”Fint,” sagde jeg, ”så kommer jeg tilbage ved aftentide,” og vandrede derefter hele eftermiddagen rundt for at udforske denne vidunderligt lysende by. Jeg var havnet lige i arnestedet for hippiebevægelsen, og snart var jeg omgivet af vidunderlige unge hippiepigter med flagrende hår og farverige indiske skørter. Mange af dem var utrolig flirtende over for mig, der lige var ankommet fra det iskolde nord og stadig iført min store fåreskindspelsfrakke med et flagrende Viet Cong-halstørklæde om halsen. Da dette sexede kostume ikke havde

kunnet indfange en eneste kvinde i det sexkolde Canada, følte jeg mig pludselig som i den syvende himmel med alle disse kvinder omkring mig. Og straks de så min rygsæk og hørte min danske accent, spurgte den ene efter den anden, om jeg havde brug for et sted at bo. Så det var blot et spørgsmål om at vælge mellem tilbuddene.

Men jeg kan huske, at jeg blev ramt af skyldfølelse, hvis jeg havde mest lyst til at gå hjem med den smukkeste af pigerne, og fravalgte de mindre attraktive, eller andre steder den sjoveste, mest intelligente og så videre frem for de mere kedelige. Så jeg blev ved med at sige, at jeg lige skulle se lidt af byen først, så ville jeg vende tilbage til den adresse, de hurtigt grifede ned. I enhver anden amerikansk by ville jeg ikke have haft alle disse valgmuligheder på min første dag, så at jeg var havnet lige præcis her, i hippiernes lyse mekka, og at de fik det til at sortne for mig med skyldfølelse og dårlig samvittighed, er sikkert en af grundene til, at jeg siden udviklede stærke fordomme over for netop hippierne.

Men det viste sig på langt sigt at være godt for mig med denne prøvelse a la Jeppe i baronens seng, for jo mere jeg gik og tænkte over alle disse valgmuligheder, jo mere begyndte jeg i løbet af dagen at formulere det, som skulle blive min ”om at sige ja”-lomme filosofi. Jeg fornemmede nemlig hurtigt, at hvis jeg hele tiden valgte de smukke, ville jeg ende med instinktivt at diskriminere de ikkeattraktive, hvilket i længden ville ødelægge mig selv ved at sende selviske vibrationer ud, der gjorde mig mindre attraktiv, hvorfor det til sidst kun ville være de grimme, der følte sig tiltrukket af mig. Og nok så vigtigt konkluderede jeg videre, at hvis jeg hele tiden valgte de unge, ville jeg diskriminere mod de gamle og derved gå glip af utrolig meget erfaring. Og hvis jeg hele tiden valgte de hvide (fordi det var lettest og mere bekvemt), ville jeg jo ubevidst hele tiden diskriminere mod de sorte. Og de rige over de fattige og så videre. Jeg er dog ret sikker på, at jeg ikke førte tankerækken videre til ikke at vælge de heteroseksuelle af angst for at diskriminere mod de homoseksuelle. Dertil rakte min fantasi og forestillingsevne overhovedet ikke på det tidspunkt. Men det skulle den hurtigt komme til at gøre.

Så jeg måtte finde på en mere demokratisk måde at vælge de folk, jeg skulle bo hos. Der var ikke andet at gøre end hele tiden at lade de

andre vælge for mig, og den eneste måde at gøre det på var ved konsekvent at sige ja til alle – i praksis ved at sige ja til den første, der tilbød sig hver dag, og så se, hvad der kom ud af det. Jeg var ikke i stand til at tænke igennem, om dette overhovedet ville være praktisk muligt, hvis man for eksempel som jeg havde et konkret rejsemål som Latinamerika i hovedet. Men der kunne da ikke ske noget ved at forsøge, konkluderede jeg.

Sådan startede jeg den første rigtige rejsedag i Amerika med at beslutte, at jeg burde gå tilbage til den sorte fyr, der først havde inviteret mig, skønt jeg egentlig ikke havde fundet ham særlig interessant og havde meget mere lyst til at bo hos nogle af de skønne hvide hippiepiger, jeg havde mødt i løbet af dagen.

Da jeg havde fornemmet, at vi ikke ville have meget at snakke om – matematikstuderende som han jo var og boende i et lille, trangt kollegieværelse – trak jeg det ud, så længe jeg kunne, uden at krænke hans gæstfrihed. Jeg tror, at den var hen ad 23, da jeg ringede på. Han så overrasket, men glad ud, og heldigvis slap jeg for at snakke matematik med ham, for efter lidt høflighedssnak lod han mig få sin enkelt seng i det lille værelse, mens han sad med ryggen til ved sit skrivebord og skrev videre på sin store opgave. Som jeg husker det, faldt jeg hurtigt i søvn på maven, som jeg ynder det først på natten. Jeg har ingen anelse om, hvor lang tid der var gået, men pludselig vågnede jeg med et skrig ved, at noget blev boret ind i min endetarm. ”Bare rolig,” sagde han, mens han lå på ryggen af mig, ”vi bruger bare lidt vaseline, så kører det hele som smurt.” Så tog han hurtigt – mens han stadig holdt mig nede – noget fra de små flasker, der stod på natbordet, og mindede om det, min mor havde smurt på termometret, inden hun skubbede det op samme vej i barndommen. Dog havde dette været langt tyndere og langt mere behageligt. Mere husker jeg ikke konkret, ud over at jeg protesterede, dog ikke voldeligt. Det blev ved med at gøre frygtelig ondt, men jeg skammede mig lidt over at skrig og tænkte, at ”nu må du prøve at tage det som en mand”. Tankerne for igennem mig, om jeg skulle forsøge at flygte, men det var jo for sent på natten, og mange havde advaret mig mod kriminaliteten i området, så jeg havde ikke lyst til at opgive min ”trygge” seng.

Jeg er ret sikker på, at jeg indtil da ikke havde gjort mig nogen forestillinger om, at sådan gjorde bøsser, blot at de nok bare suttede den af på hinanden eller noget andet, som følte godt. Ikke at de var ude på at skade hinanden med så store våben, som han åbenbart brugte. Da jeg endte med at konkludere, at han nok var en slags bøsse og ikke en voldsmand, husker jeg også, at jeg tænkte, at så var han vel bare et slags menneske, jeg ikke havde stiftet bekendtskab med før. Og så måtte jeg jo som rejsende prøve at få det bedst mulige ud af det ved at åbne op for ham – hvilket jeg så forsøgte at gøre frem for at knibe ballerne sammen. Jeg husker dog også, at jeg selv i denne situation havde skyldfølelse ved at tænke, at her havde jeg gået hele dagen og var blevet overfaldet af alskens skønne piger, som fandt mig uimodståelig, og måske var denne fyr blot virkelig desperat, fordi han ikke som sort var i stand til at finde en pige at have sex med. Jeg kunne da ikke være andet bekendt end at tilbyde mig som erstatning, for ellers ville han måske til sidst gå ud og voldtage nogen. Tanken om, at jeg selv var i gang med at blive voldtaget under hans faste greb, slog mig overhovedet ikke, for voldtægt var jo noget, man gjorde mod piger, havde jeg hørt og troet.

Jeg tænkte, at jeg hellere måtte overgive mig til Gud, og i samme øjeblik kom miraklet. Min skaber fyldte mig pludselig ovenfra med et forløsende middel og sprøjtede noget ind i endetarmen, hvorefter pinslerne holdt op. Han blev pludselig helt slap og faldt sammen, og lidt senere satte han sig uden et ord tilbage til skrivebordet og fortsatte med sin matematikprøve. Jeg lå stadig på maven og turde ikke at røre mig i min fuldstændige lammelse – ikke engang at kigge over på ham af frygt for, at han så ville angribe mig igen. Kun hvis jeg tænkte fuldstændig kærligt om ham, ville det nok ikke ske. Jeg har ingen anelse om, hvornår jeg til sidst faldt i søvn, og hvor han endte med at sove. Men næste morgen vågnede jeg ved, at han stod med noget kaffe til mig og bekymret spurgte, hvordan jeg havde det. Han så meget angrende ud og spurgte, om vi stadig var gode venner. ”Ja, selvfølgelig. Og tak, fordi jeg måtte sove her,” svarede jeg. Så virkede han helt lettet og spurgte, om jeg ikke godt ville gå med ham i kirke. Det ville betyde enormt meget for ham, hvis jeg gjorde det, hvorfor jeg straks sagde ja – om ikke andet fordi det ville

To af mine første amerikanske billeder med mit nye kamera fra mine forældre. Og så direkte fra løvens hule, Che-Lumumba-klubben, som mange på den danske venstrefløj så som revolutionens centrum. John på billedet hørte til klubben, men jeg boede der alene sammen med de to vidunderlige sorte kvinder, Jamala på billedet og Demetra, gennem hvem jeg hurtigt kom til at møde Angela Davis' familie og de sorte pantere. Og så var det jo kun rimeligt, at den stadig fårede hvide dansker hjalp til som babysitter midt i Fillmore-ghettoen, hvor jeg blev røvet. Siden er næsten alle San Franciscos sorte ghettoer presset over til Oakland.

være en god lejlighed til at komme derfra, uden at han skulle føle sig såret og efterladt med følelsen af at have gjort noget forkert.

Så søndag 28. februar 1971 blev en dag, jeg aldrig glemmer. For her i kirken førte han mig som endnu en frelsende engel ind i en helt ny, religiøs måde at hengive mig til mennesket på, som gradvis førte til min afradikalisering. Og allerede på tredjedagen førte min nye ja-filosofi mig

til, som den eneste hvide, at bo i Angela Davis' lukkede Che-Lumumba-klub, hvorved jeg på fjerdedagen blev rodet midt ind i De Sorte Panteres revolution, og efter en fest i hovedkvarteret på femtedagen blev overfaldet og berøvet af en pistolbevæbnet sort bande, hvilket i sig selv rystede mig som et espeløv ind i en ukendt verden. Pyha, for en ung vestjyde at få både den ene og den anden form for bøsse presset ind i maven straks ved ankomsten til et nyt land.

12 år efter havde vi stor fest med mange indbudte gæster og medier ved åbningen af *Amerikanske billeders* faste teater i San Francisco. Pludselig under festen trådte en lidt nervøs sort mand hen til mig og spurgte, om jeg kunne huske ham. Nej, jeg havde ingen anelse om, hvem han var. ”Jamen du boede hos mig engang i 1971,” sagde han. Min hukommelse var stadig som et sort hul. Jeg kunne jo ikke overleve som vagabond ved at rejse med øjne i nakken. Men så begyndte han, hviskende foran alle de andre, at beskrive vores forhold hin mindeværdige nat, og det gik op for mig, at det var ham, der havde voldtaget mig på min første nat i San Francisco. Jeg blev fuldstændig henrykt og gav ham spontant en kæmpe omfavelse og råbte: ”Tak for *Amerikanske billeder*. Uden dig og din enorme gave var *Amerikanske billeder* aldrig blevet skabt. Nu er jeg vendt tilbage med det som en gave til byen og landet, du åbnede for mig.”

Så med alle disse omveje – til både himmerige og helvede – man uundgåeligt bliver sendt til med en konsekvent afprøvet ja-filosofi, endte der med faktisk at gå et par uger før jeg endelig blev inviteret ind at bo hos en af de attråede skønne, langskortede farverige hippiepiger – min første jødiske kæreste, Laura Eakins – hvis bifaldende far, David W. Eakins, tilmed var en af tidens store marxistiske forfattere. Skønt han prøvede at sætte det lidt i perspektiv for mig, måtte jeg snart erkende, at nede på jorden blandt virkelighedens mennesker hjalp ingen højtflyvende ideologier. Så jeg måtte overgive mig til disse magtfulde ”norteamericanos” og kom aldrig videre ned til kampen i Latinamerika, om end jeg året efter gjorde et halvhjertet forsøg på at finde guerillaerne i Guatemala – sikkert udelukkende som følge af et knust hjerte efter et kærlighedsforholds forlis med endnu en jødisk kvinde, der dumpede mig til fordel for Fidel Castros tidligere fortrolige våbenfælle.

Men det var fra dette øjeblik, da jeg lærte konsekvent at lade hvert et menneske, jeg mødte, styre mit liv, at *Amerikanske billeder* tog sin egentlige begyndelse. Især på grund af mit nye redskab, kameraet fra mine forældre, der var langt hurtigere til at beskrive mennesker med end pennen. For det var præcis denne første dag, jeg indså, at kun ved at sige ja og åbne sig over for ethvert menneske, som jeg havde fordomme eller frygt over for, ville jeg kunne leve mig ind i og forstå alle samfundsgrupper. Det skete gennem de næste fem års vagabondering, hvor det blev til gensidigt berigende og livslange venskaber med homoseksuelle, sorte, jøder, muslimer, kriminelle, prostituerede, masse mordere, Ku Klux Klan, millionærer og så videre.